

G A A F

Een tweede effectmeting
en een dossiermonitor

Jolanda Jakobs
Agnes Cornelissens

GAAF

Een tweede effectmeting en
een dossiermonitor

Jolanda Jakobs
Agnes Cornelissens

In opdracht van:

Gemeente Rotterdam

Dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving

Met dank aan:

Medewerkers GAAF

Projectleiding GAAF

Politie Rotterdam-Rijnmond

Met medewerking van:

Nicole Arts en Antoon Smulders (Advies- & Onderzoeksgroep Beke)

© 2006 - Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs / No part of this publication may be reproduced or made public by print, photoprint, or other means without written permission from the author.

Inhoudsopgave

Samenvatting

1. Intro	1
1.1 GAAF: Gezamenlijke Aansturing Aanpak Feijenoord	1
1.2 'Een GAAF jaar'	1
2. Onderzoeksvragen en onderzoeksactiviteiten	5
3. De onderzoeksgroep	9
4. Effecten van GAAF	11
4.1 Doelrealisatie	11
4.1.1 Korte beschrijving op gezinsniveau	11
4.1.2 Effecten en een positieve trend	16
4.2 Politiecontacten en recidive	19
4.2.1 X-pol	20
4.2.2 Resultaten van X-pol samengevat	24
4.2.3 HKS	25
4.2.4 Resultaten van HKS samengevat	27
5. De dossiermonitor	29
5.1 Werkwijze	29
5.2 Implementatie	30
6. Conclusies en aanbevelingen	31
6.1 Realisatie van de gestelde doelen	31
6.2 Politiecontacten en recidive	31
6.3 De structuur van GAAF: Kritische noot	32
6.4 GAAF: Op weg naar een volwaardige effectevaluatie	33
Bijlage 1: Werkdoelen op gezinsniveau	35
Bijlage 2: Tabellen op basis van X-pol	39
Bijlage 3: Tabellen op basis van HKS	43

Samenvatting

In het kader van de bestrijding van jeugdoverlast worden sinds mei 2004 probleemgezinnen in drie probleemwijken in Feijenoord begeleid door GAAF (Gezamenlijke Aansturing Aanpak Feijenoord). GAAF is een intensief gezinsbegeleidingsproject dat zich richt op gezinnen waarin één of meer kinderen delinquent of overlastgevend gedrag vertonen. GAAF heeft nauwe relaties met de politie. De jeugdcoördinator van de politie is de belangrijkste verwijzer.

Uit de eerste tussenrapportage van GAAF ¹ blijkt dat er bij de jongeren na een jaar (mei 2004 - mei 2005) een lichte afname van het aantal politiecontacten is en dat de ernst van de gepleegde strafbare feiten ook enigszins afneemt. De politie geeft aan dat de gezinnen die wat langer in begeleiding zijn, merkbaar minder aandacht vragen. De geïnterviewde gezinnen blijken zeer tevreden over de interventies van GAAF. In de gezinnen die al langer begeleid worden, blijken de opvoedingssituatie in het gezin, de onderwijssituatie van de kinderen en de psychische klachten en zelfredzaamheid van de moeders te zijn verbeterd.

Omdat deze eerste rapportage van GAAF slechts beperkt inzicht kon geven in de resultaten, is in het begin van 2006 besloten een vervolgstap te zetten die moet leiden tot een beter inzicht in de werkwijze en resultaten van GAAF. In dit tweede onderzoek moet antwoord gegeven worden op de volgende vragen:

1. In welke mate beïnvloedt de begeleiding door GAAF de dynamische risicofactoren die leiden tot overlastgevend en delinquent gedrag? Het betreft (gedrags)veranderingen die in de werkdoelen zijn geformuleerd en waarop door GAAF interventies zijn ingezet. → We spreken in dit kader van **de mate van doelrealisatie**
2. In welke mate valt er verandering te constateren in het criminele en overlastgevende gedrag van de jongeren uit de GAAF-gezinnen? Met andere woorden welke veranderingen zijn er tijdens GAAF opgetreden bij de gezinnen en de individuele gezinsleden met betrekking tot strafbaar gedrag, overlast en politiecontacten? → We spreken in dit kader van **afname van politiecontacten en recidive**

In de onderhavige rapportage worden deze vragen beantwoord. De onderzoeksperiode is mei 2004-februari 2006.

¹. Jakobs, Jolanda, Nicole Arts en Agnes Cornelissens. Een GAAF jaar. Gezamenlijke Aansturing Aanpak Feijenoord. Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem 2005.

De onderzoeksgroep

In onderzoeksperiode zijn 24 problematische gezinnen uit Feijenoord aangemeld bij GAAF. Vijf gezinnen zijn om diverse redenen (onbekendheid van verantwoordelijke justitiële instanties, onjuiste verwijzing) niet in behandeling genomen. De overige 19 gezinnen zijn onderwerp van deze rapportage.

De mate van doelrealisatie

Om de mate waarin de gestelde doelen in de gezinnen zijn gerealiseerd in kaart te brengen, is speciaal voor GAAF een instrument ontwikkeld dat aansluit bij de werkwijze van GAAF: 'de dossiermonitor'.²

Van 14 gezinnen zijn de dossiers geanalyseerd met behulp van deze dossiermonitor om te bezien in hoeverre de gestelde doelen worden gerealiseerd. De begeleiding van de 5 overige gezinnen bleek nog te kort te zijn om op gezinsniveau al resultaten in beeld te kunnen brengen.

De onderzoekers hebben 112 werkdoelen bij de 14 gezinnen in kaart gebracht. Bij 12 van deze 14 gezinnen zien we een *positieve trend* in de mate waarin de gestelde werkdoelen worden gerealiseerd. 75% van alle werkdoelen laat in meer of mindere mate een vooruitgang laten zien ten opzichte van de beginsituatie. 20% blijft op hetzelfde niveau en slechts 5% geeft een daling te zien. De interventies van de gezinswerkers van GAAF richten zich vooral op de leefgebieden school, vrije tijd en het gezin (opvoedingsvaardigheden en gezinsklimaat en gezinsstructuur).

Opvallend is dat het na aanmelding en kennismaking in eerste instantie in de meeste gezinnen op een aantal punten beter gaat. Na deze periode zien we met enige regelmaat een inzinking in de mate waarin de gestelde doelen zich ontwikkelen. Dit wordt mogelijk veroorzaakt door een afgenomen motivatie van het gezin of de jongere waarbij de neiging groot is om weer terug te vallen in oude gewoontes. Ook blijken ogenschijnlijk praktische problemen waarop GAAF haar eerste acties richt, onderdeel uit te maken van zwaardere, onderliggende problematiek, die ondanks de eerste, vaak praktische acties van de gezinswerkers blijft bestaan.

Daarnaast zien we dat in een aantal situaties de begeleiding moeizaam op gang komt. Dit hangt vaak samen met onbereikbaarheid van het gezin of met personele problemen binnen GAAF.

Ondanks het vaak moeizame en wisselvallige verloop van de begeleiding is, zoals uit het bovenstaande blijkt, een positieve trend zichtbaar wanneer het gaat om realiseren van de gestelde doelen.

². De doelstelling, werkwijze en implementatie van dit instrument wordt in hoofdstuk 5 beschreven.

Afname van politiecontacten en recidive

Om te zien of er ook veranderingen optreden in het aantal en de aard van de politiecontacten en of er een verandering optreedt in de pleegfrequentie en ernst van de strafbare feiten zijn twee bronnen geconsulteerd:

1. X-pol, het bedrijfsprocessensysteem van de politie Rotterdam-Rijnmond. Dit is een regionaal systeem waarin de politie onder andere alle contacten met de jongeren registreert. X-pol is een rijke bron wanneer we meer willen weten over het gedrag van de jongeren in relatie tot politie-inspanningen. Ook biedt X-pol vaak meer informatie over de achtergronden van de jongeren.
2. HKS, een landelijk politieregistratiesysteem waarin alleen personen voorkomen die verdachte zijn van een strafbaar feit. Voor een recidivemeting is HKS een goede bron.

Uit het analyseren van de X-polgegevens blijkt dat binnen de GAAF-gezinnen meer dan de helft van de kinderen onder 12 jaar al politiecontacten heeft als verdachte of betrokkene. Daarmee wordt de zorgelijke situatie waarin de gezinnen zich bevinden opnieuw bevestigd.

In het jaar voordat de gezinnen worden aangemeld bij GAAF blijken de politiecontacten als verdachte van een strafbaar feit zowel in aantal als in ernst toe te nemen. Dit onderstreept de juistheid en noodzaak van verwijzing naar en begeleiding door GAAF. Bij het analyseren van de politiecontacten van de jongeren in de periode vóór en tijdens GAAF is telkens onderscheid gemaakt tussen de gezinnen die minimaal 1 jaar door GAAF worden begeleid en gezinnen die nog geen jaar (ongeveer 9 maanden) begeleiding hebben. In de gezinnen die meer dan een jaar door GAAF worden begeleid, neemt het aantal politiecontacten bij een groot deel (12 van de 17) van de jongeren af. Met betrekking tot de ernst van de gepleegde strafbare feiten zien we dat bijna de helft van de jongere tijdens GAAF ernstiger feiten pleegt. De gezinnen die korter dan een jaar door GAAF worden begeleid, laten qua frequentie vaker een negatieve ontwikkeling zien en de helft van de jongeren ook qua ernst.

Op projectniveau - voor de totale groep - is in de frequentie van de politiecontacten als verdachte een daling zichtbaar, maar de ernst van de delicten blijft op hetzelfde niveau of verergert.

HKS biedt inzicht in de strafbare feiten waarvan de jongeren verdacht zijn en/of waarvoor ze veroordeeld zijn. De jeugdigen in de gezinnen die minstens een jaar onder begeleiding van GAAF staan, laten een grotere daling van het aantal HKS-mutaties zien dan jongeren die korter in begeleiding zijn.

Wat de ernst van de gepleegde delicten betreft, is eenzelfde tendens zichtbaar. Hier toont bijna 60% van de jongeren een positieve ontwikkeling.

De criminaliteitscore, gebaseerd op de frequentie en de ernst van de gepleegde strafbare feiten, is voor acht van de veertien jongeren tijdens GAAF lager dan in de periode voor GAAF.

In de toekomst kan worden bekeken of deze trend zich doorzet en wat exact de relatie tussen ernst van de problematiek en recidive is.³

Conclusies en een kritische noot

Uit het voorgaande blijkt dat een deel van de jongeren en gezinnen zowel op het psychosociale en pedagogische vlak als wat betreft het strafbare en problematische gedrag positieve veranderingen doormaakt in de periode dat ze door GAAF worden begeleid. De veranderingen zijn minder positief voor de groep die later is ingestroomd en korter in begeleiding is. Hiervoor zijn twee mogelijke verklaringen. Enerzijds is het mogelijk dat een periode van negen maanden GAAF-begeleiding nog niet voldoende is om een positieve ontwikkeling te realiseren. Anderzijds ondersteunt deze bevinding een eerder opgemerkte ontwikkeling in de verwijzing, namelijk dat de latere GAAF-gezinnen ernstiger problematiek vertonen dan de eerdere. Het betreft dan de tweede lichter van veelal Antilliaanse probleemgezinnen.

Dat de dagelijkse praktijk van GAAF chaotisch is, blijkt uit de dossiers. De gezinnen zorgen voor veel en onverwachte incidenten en crises waarop direct moet worden gereageerd. Deze hectiek interfereert met de methodische werkwijze die GAAF hanteert. De methodische fasering wordt niet altijd toegepast en de tijdsplanning binnen deze fasering laat te wensen over. De dossiers weerspiegelen deze valkuil voor GAAF. Veel inspanningen, vooral in de aanmeldings- en inventarisatiefase, worden niet geregistreerd en dit geeft een onjuist en te beperkt beeld van de activiteiten van de gezinsbegeleiders. Dossiers zijn vaak incompleet en ongestructureerd en werkdoelen worden niet of veel te laat geformuleerd.

De onderzoekers zijn van mening dat het voor de toekomst van GAAF van groot belang dat strak de hand wordt gehouden aan de beschreven methodische structuur. Het plan van aanpak dient zo snel mogelijk te worden geschreven en doelen dienen SMART⁴ te worden geformuleerd. Dossiers moeten nauwgezet worden bijgehouden. Ook dient te worden gestreefd naar uniformiteit in verslaglegging en formulering van behandelingsdoelstellingen en werkdoelen.

Bij het oplossen van de genoemde knelpunten is een belangrijke taak weggelegd voor de projectleider. Ook de voor GAAF ontwikkelde dossiermonitor kan daarbij als hulpmiddel dienen.

³. Uit de literatuur weten we dat pas na drie jaar de effecten van een interventie op recidive echt zichtbaar worden.

⁴. Specifiek, Meetbaar, Aanvaardbaar, Realistisch en Tijdgebonden.

1. Intro

In dit hoofdstuk gaan we kort in op de achtergronden van het project GAAF en wordt deze notitie in verband gebracht met de eerdere rapportage 'een GAAF jaar'. Deze rapportage is medio 2005 geschreven.

1.1 GAAF: Gezamenlijke Aansturing Aanpak Feijenoord

In het kader van de bestrijding van jeugdoverlast worden sinds mei 2004 probleemgezinnen in drie probleemwijken in Feijenoord begeleid door GAAF. GAAF is een intensief gezinsbegeleidingsproject dat zich richt op gezinnen waarin één of meer kinderen delinquent of overlastgevend gedrag vertonen. GAAF heeft nauwe relaties met de politie. De jeugdcoördinator van de politie is de belangrijkste verwijzer. De politie heeft ook baat bij GAAF omdat de gezinnen die tot de doelgroep van GAAF behoren de politie vaak handen vol werk bezorgen. Niet alleen met betrekking tot criminaliteit en overlast, maar vaak ook in relatie tot zorg en welzijn van de gezinsleden.

Voor de gezinnen is kenmerkend dat ze ongestructureerd en niet zelfredzaam zijn en geen vertrouwen (meer) hebben in de reguliere hulpverlening. In de praktijk blijkt het vaak te gaan om eenoudergezinnen van allochtone afkomst die in een sociaal-economisch zwakke positie verkeren. De hulp van GAAF is veelomvattend, intensief en vasthoudend. Daar waar andere hulpverleners de moed opgeven, beschouwt GAAF het als een uitdaging om toch binnen te komen in de gezinnen, wat in vrijwel alle gevallen ook lukt. Werken in deze complexe context vraagt van de gezinswerkers van GAAF vaak veel doorzettingsvermogen, optimisme en creativiteit.⁵

GAAF is een samenwerkingsverband van het Bureau Stadsmarinier en de Dienst Jeugd Onderwijs en Samenleving/Stedelijk Instrument Sluitende Aanpak (JOS/SISA). In 2005 is het Ministerie van VWS als derde financier ingestapt. Het is de bedoeling dat in de loop van 2006 wordt besloten over de definitieve plaats van het project binnen het Rotterdamse hulpaanbod.

1.2 'Een GAAF jaar'

Een jaar na de start van GAAF is door Advies- en Onderzoeksgroep Beke een rapportage geschreven die ingaat op enkele methodische voorwaarden van GAAF. Daarnaast is een eerste stap gezet op weg naar effectevaluatie.⁶ In die rapportage werd vastgesteld dat GAAF op het goede spoor zit. Op het ruime aanbod van projecten voor overlastgevende jongeren en probleemgezinnen is GAAF een goede aanvulling. Dit hangt samen met de integrale, langlopende, intensieve en outreachende werkwijze. Kenmerken die we afzonderlijk wel tegenkomen bij projecten, maar die geen enkele aanpak of project in zich verenigt.

⁵. Jakobs, Jolanda, Nicole Arts en Agnes Cornelissens. Een GAAF jaar. Gezamenlijke Aansturing Aanpak Feijenoord. Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem 2005.

⁶. Zie voetnoot 1.

Wat betreft de effecten van het project is in 2005 allereerst de vraag gesteld wat de criteria zouden moeten zijn om de resultaten van GAAF aan af te meten. Door professionals binnen en buiten het project werden de volgende 10 criteria genoemd:

1. Afname van het aantal politiecontacten
2. Verbetering van schoolprestaties en schoolbezoek
3. Verbetering in (kansen op) werk
4. Verbetering in de vrijetijdsbesteding
5. Verbetering in de gezinsomstandigheden
6. Acceptatie van en coöperatie met hulpverleningsinstellingen
7. Vermindering problematisch gedrag van zowel de jongere als het gezin
8. Toename/instellen toezicht van de ouders
9. Realiseren van de (overige) gestelde werkdoelen
10. De mate waarin gezinnen zelf vinden dat hun positie is verbeterd

Met betrekking tot het eerste punt 'afname van het aantal politiecontacten' werd op basis van recidiveonderzoek vastgesteld dat er bij jongeren een lichte afname was in het aantal politiecontacten en in de ernst van de strafbare feiten.

Op de overige punten bleken nog geen harde resultaten te kunnen worden vastgelegd. Het beperkte aantal respondenten i.c. gezinnen, de gebrekkige dossiers en de variatie in peilperiode – sommige gezinnen waren bijna een jaar bij GAAF en andere drie maanden - waren hieraan debet. Er waren nog geen gezinnen waarbij de behandeling was afgerond. Wel gaven de deskundigen en enkele gezinnen hun subjectieve indrukken weer. De deskundigen zeiden positieve resultaten van GAAF te verwachten omdat de werkwijze uniek is. De politie gaf aan dat de gezinnen die wat langer in begeleiding zijn, merkbaar minder aandacht vroegen. De geïnterviewde gezinnen bleken zeer tevreden over de interventies van GAAF. Vooral in de gezinnen die al langer begeleid werden, bleken de opvoedingssituatie in het gezin, de onderwijssituatie van de kinderen en de psychische klachten en zelfredzaamheid van de moeders te zijn verbeterd.

De aanbevelingen in de rapportage betroffen de verdere structurering van de methodiek en een verbeterde dossiervorming. Op deze wijze zouden in de toekomst de resultaten beter kunnen worden weergegeven.

Omdat deze eerste rapportage van GAAF nog maar zeer beperkt inzicht kon geven in de resultaten, is in het begin van 2006 besloten verdere stappen te zetten die moeten leiden naar een beter inzicht in de werkwijze en resultaten van GAAF.

In opdracht van de Dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving (JOS) is in februari 2006 voor GAAF een zogenaamde dossiermonitor ontwikkeld. De dossiermonitor is een instrument waarmee GAAF verantwoording kan afleggen over haar werkzaamheden (effectevaluatie) en waarmee structuur wordt aangebracht in de werkwijze en de dossieropbouw van het project. Met behulp van dit instrument zijn de resultaten van de interventies van GAAF in beeld gebracht en is opnieuw de recidive bekeken. In een

uitgebreid werkdocument zijn de achtergronden van het instrument en de eerste uitkomsten van de toepassing ervan beschreven. De onderhavige rapportage geeft de resultaten van deze exercitie in meer beknopte vorm weer en gaat hoofdzakelijk in op de door GAAF geboekte resultaten.

2. Onderzoeksvragen en onderzoeksactiviteiten

In deze rapportage wordt een antwoord gegeven op de volgende vragen:

1. In welke mate beïnvloedt de begeleiding door GAAF de dynamische risicofactoren die leiden tot overlastgevend en delinquent gedrag? Het betreft (gedrags)veranderingen die in de werkdoelen zijn geformuleerd en waarop door GAAF interventies zijn ingezet.
2. In welke mate valt er verandering te constateren in het criminele en overlastgevende gedrag van de jongeren uit de GAAF-gezinnen? Met andere woorden welke veranderingen zijn er tijdens GAAF opgetreden bij de gezinnen en de individuele gezinsleden met betrekking tot delinquentie, overlast en politiecontacten?

De eerste vraag gaat in op de veranderingen die optreden binnen de gezinnen c.q. bij de gezinsleden in de periode dat zij door GAAF worden begeleid. Onder dynamische risicofactoren verstaan wij factoren die bijdragen aan het probleemgedrag van de jongere en/of het gezin én die veranderbaar zijn. Het opgroeien in een eenoudergezin en het hebben van een laag IQ zijn bijvoorbeeld risicofactoren die niet door GAAF-interventies kunnen worden veranderd. In die zin zijn het weliswaar risicofactoren, maar geen dynamische risicofactoren.

Over welke risicofactoren gaat het bij GAAF dan wel? In het voorgaande hoofdstuk zijn er al enkele genoemd zoals het aantal politiecontacten, de ernst van de strafbare feiten, schoolprestaties, schoolbezoek (c.q. spijbelgedrag), werk, vrijetijdsbesteding en ouderlijk toezicht. Deze factoren spelen vaak een rol in de werkdoelen die de GAAF-medewerkers formuleren in het plan van aanpak dat voor ieder gezin wordt opgesteld. De mate waarin deze doelen zijn gerealiseerd, de zogenaamde *doelrealisatie*, speelt derhalve een belangrijke rol in deze rapportage.

In februari 2006 werden deze doelen wel impliciet gesteld, maar stonden niet expliciet op papier. Dit heeft tot gevolg dat ze vaak ook niet expliciet terug te vinden zijn in de dossiers. In juni 2006 zijn de doelen door de projectleiding wel expliciet geformuleerd. Het betreft de volgende doelen:

Kindgerichte doelen

- Kind leert emoties/agressie beheersen en controleren
- Kind houdt zich aan regels en afspraken met ouders, school, politie, justitie et cetera
- Verbetering sociale vaardigheden van het kind
- Kind krijgt gestructureerde dagindeling (dagnachtritme)
- Het (terug)plaatsen op school van kinderen die niet meer naar school gaan
- Het op school houden van kinderen met problematisch gedrag

- Jongeren aan een baantje of werk helpen
- Het organiseren van een wekelijkse, positieve vrijetijdsbesteding voor het kind
- Het organiseren van de juiste psychische hulp voor het kind
- Het organiseren van de juiste medische hulp voor het kind
- Het vinden van één of meerdere positieve rolmodellen (inclusief leeftijdgenoten) voor het kind
- Het verminderen van het overlastgevend/delinquent gedrag van het kind
- Minder politie- en justitiecontacten

Gezins- / Opvoedergerelateerde doelen

- Het verhogen van het toezicht van ouder(s) op hun kind(eren) en het maken en controleren van afspraken tussen ouder en kind
- Het verbeteren van de onderlinge relaties en de communicatie tussen ouder(s) en hun kind(eren).
- Het vergroten van de betrokkenheid van de ouder(s) bij de school/vrije tijd van hun kind(eren)
- Het verbeteren van het gezinsklimaat en de pedagogische, huishoudelijke en administratieve structuur (zelfredzaamheid)
- Het verbeteren van de hygiënische/fysieke omstandigheden van het kind
- Het verbreden van het sociale netwerk van ouder(s)/gezin
- Het verminderen van de schuldenlast van de ouder(s)
- Het organiseren van de juiste psychische hulp voor de ouder(s)
- Het organiseren van de juiste medische hulp voor de ouder(s)
- Het verbeteren van de materiële omstandigheden van het gezin (wonen, uitkering en cetera)
- Het verminderen van de overlast/delinquent gedrag van andere gezinsleden
- Het verhogen van het initiatief van ouder(s) om hun vragen en problemen neer te leggen bij de juiste instanties
- Bemiddeling bij aanvraag uithuisplaatsing of ondertoezichtstelling (OTS) van kind(eren)

Omgevingsgerichte doelen

- Verbeterde acceptatie van het gezin door de woonomgeving (inclusief maatschappelijke instanties als woningbouw en politie) door veranderd gedrag
- Verbeterde acceptatie en ondersteuning van het gezin door de school
- Actievere deelname aan sociaal relevante activiteiten

De analyse van de dossiers waarbij gekeken is naar de effecten van GAAF (onderzoeksvraag 1) heeft plaatsgevonden in maart 2006 en baseert zich dus op de – impliciete – werkdoelen van dat moment. In deze rapportage zal ook gekeken worden of een vertaling mogelijk is naar de later door GAAF geformuleerde ambities.

Zoals gezegd, behoorde ook de ontwikkeling van een meetinstrument, de 'dossiermonitor', tot de onderzoeksopdracht. In hoofdstuk 5 zal deze beknopt worden beschreven. Voor uitgebreide informatie wordt verwezen naar het bij GAAF beschikbare werkdocument.

3. De onderzoeksgroep

Sinds de start van GAAF tot en met februari 2006 zijn 24 gezinnen bij het project aangemeld. Door opstartproblemen en onbekendheid bij samenwerkingspartners zijn de eerste vier gezinnen niet in behandeling genomen. Een ander gezin (gezin 21) is niet in behandeling genomen, omdat na aanmelding en onderzoek door GAAF bleek dat het gezin al ondergebracht was bij een andere instantie. Van de overige 19 gezinnen zijn de resultaten beschreven.

In de 19 gezinnen waren 30 jongeren onderwerp van GAAF-interventies. Deze jongeren zijn dus de primaire aanleiding voor verwijzing naar GAAF. Het betreft 22 jongens en 8 meisjes. Bij aanmelding is één jongere 18 jaar en 29 jongeren zijn 17 jaar of jonger. De jongste twee kinderen zijn 7 en 9 jaar oud zijn. De gemiddelde leeftijd van de 30 jongeren is 13.0 jaar.

De aanmeldingsdata zijn verspreid over de periode mei 2004 tot december 2005. De dossiers van alle 19 gezinnen zijn tot februari 2006 ⁷ geanalyseerd. Dit betekent dat er verschil is in de periode waarover de dossiers zijn geanalyseerd. Daarnaast zijn er ook grote verschillen in het stadium waarin de begeleiding zich bevindt. De begeleiding is in sommige gezinnen afgerond, andere gezinnen zitten in de interventiefase en in weer andere gezinnen is de observatie- en inventarisatiefase net gestart. Bovendien kan niet automatisch worden verondersteld dat een gezin dat al geruime tijd door GAAF begeleid wordt, ook in een vergevorderd interventiestadium is. Dit is onder andere afhankelijk van de complexiteit van de problemen en de motivatie van het gezin. Ten slotte moet nog worden opgemerkt dat gezinswerkers in enkele gezinnen de methodische fasering met de daaraan gekoppelde termijn niet consequent hanteren. ⁸ Al deze zaken hebben invloed op de mate waarin de doelstellingen gerealiseerd (kunnen) zijn.

Een ander aspect dat gevolgen heeft voor de doelrealisatie, is de reden van beëindiging van de begeleiding. Op basis van de dossiers kunnen vier redenen onderscheiden worden: ⁹

1. De begeleiding wordt beëindigd als de doelstellingen uit het plan van aanpak behaald zijn.
2. De begeleiding wordt afgerond omdat de jongere tijdens GAAF uit huis wordt geplaatst of gedetineerd raakt. Uithuisplaatsing kan ook door GAAF in samenwerking met de betrokken instanties en de ouders worden geïnitieerd.
3. De begeleiding wordt stopgezet omdat een andere vorm van begeleiding wordt ingezet, waardoor begeleiding door GAAF overbodig wordt. Vaak gaat het dan

⁷. Sommige dossiers waren slechts bijgewerkt tot december 2005 of januari 2006. Voor de analyse heeft dit echter geen grote gevolgen gehad.

⁸. Vooral de eerste fases van observatie/inventarisatie en diagnostiek lopen uit. Het plan van aanpak wordt daardoor ook te laat geschreven.

⁹. Deze vier redenen sluiten elkaar niet uit. Met name de 2^e en 3^e redenen kunnen samengaan.

om gedwongen begeleiding van de jongere, zoals reclasseringsbemoedienis na detentie.

4. Soms blijkt 'tijdens de rit' dat GAAF te intensief is bijvoorbeeld omdat de begeleiding door een instelling voor maatschappelijk werk voldoende is voor het gezin. Dit is overigens maar in één gezin voorgekomen.

In tabel 3.1 wordt de stand van zaken weergegeven op het moment van de dossieranalyse in februari 2006.

Tabel 3.1 – Stand van zaken ten aanzien van de begeleiding van de GAAF-gezinnen per 15 februari 2006. (inclusief G21)

Stand van de begeleiding per 15-2-06	Aantal gezinnen
GAAF nog in het gezin	14 *
GAAF afgerond na behalen doelstellingen	1
GAAF beëindigd door uithuisplaatsing	2
GAAF beëindigd door andere begeleiding	3 **

* Bij drie gezinnen heerst er onduidelijkheid over het voortzetten van de GAAF-begeleiding. In één gezin is een uithuisplaatsing op handen. In de andere twee gezinnen zit de jongere momenteel in detentie en komt er wellicht verplichte reclasseringbegeleiding.

** In één van deze gezinnen lijken de doelstellingen m.b.t. de andere jongere uit dit gezin te zijn behaald.

4. Effecten van GAAF

Op basis van de dossiers is gekeken naar veranderingen in de gezinnen. In welke mate zijn de dynamische risicofactoren die we tegenkomen in de werkdoelen veranderd? In de eerste paragraaf wordt kort ingegaan op de gehanteerde begrippen. Vervolgens zal ingegaan worden op de bereikte effecten per gezin, per werkdoel en per leefgebied/probleemgebied. Het hoofdstuk wordt besloten met recidivecijfers die gebaseerd zijn op politieregistratiesystemen.

4.1 Doelrealisatie

In welke mate worden de door GAAF gestelde doelen ook daadwerkelijk gerealiseerd in de gezinnen? Om deze vraag te beantwoorden, gaan we kort in op het begrip werkdoel. De in de GAAF-dossiers gehanteerde terminologie is niet altijd identiek aan de in deze rapportage gehanteerde terminologie. De termen werkdoel en interventie bijvoorbeeld blijken niet helder te worden onderscheiden. In deze rapportage wordt onder een interventie een gerichte handeling/activiteit verstaan die gericht is op het behalen van het werkdoel. Interventies hebben altijd een logische samenhang met het werkdoel. Een werkdoel is bijvoorbeeld: jongere gaat in september weer naar school. Interventies zijn dan: wekelijks gesprek om jongen te motiveren, bezoek aan het jongerenloket, contact opnemen met potentiële school, et cetera.¹⁰

Werkdoelen zijn individueel, concreet en in samenspraak met de cliënt opgesteld. Bij de begeleiding van een gezin worden meerdere werkdoelen op persoonsniveau geformuleerd. Werkdoelen zijn idealiter terug te vinden in het plan van aanpak. Wanneer dit (nog) niet mogelijk was, hebben de onderzoekers de werkdoelen 'gedestilleerd' uit de overige dossierinformatie.

4.1.1 Korte beschrijving op gezinsniveau

In deze paragraaf worden de gezinnen afzonderlijk kort beschreven. Gedetailleerde informatie over het verloop en de mate waarin een werkdoel is bereikt, is terug te vinden in het werkdocument GAAF. In bijlage 1 worden de gestelde (werk)doelen per gezin opgesomd.¹¹ De lezer wordt er nogmaals aan herinnerd dat de eerste vier gezinnen niet in begeleiding zijn genomen.

Gezin 5

Dit gezin staat op het moment van de analyse een jaar onder begeleiding. Een eerdere aanmelding bij GAAF is uitgesteld wegens een politie-inval waarbij meerdere gezinsleden werden opgepakt. De begeleiding richt zich vooral op twee jongeren uit het gezin,

¹⁰. Zie voor uitgebreide informatie het werkdocument GAAF.

¹¹. Daarbij is op ad hoc basis de indeling gehanteerd van de in juni 2006 door de projectleiding geformuleerde doelen.

waarbij school en vrijetijdsbesteding de belangrijkste onderwerpen zijn. Ook aan het vergroten van het toezicht van de ouders wordt gewerkt. In eerste instantie lijkt de begeleiding succesvol; beide jongeren gaan weer naar school en lijken goed te presteren. Echter na een half jaar gaat het bergafwaarts. Dit wordt veroorzaakt door ontoelaatbaar gedrag van de kinderen op school, straat en thuis. Beiden zijn met de politie in aanraking gekomen. Sinds februari 2006 richt GAAF zich op het uit huis laten plaatsen van de kinderen. Een uithuisplaatsing lijkt binnen dit gezin de beste oplossing.

Gezin 6

GAAF heeft zich in dit gezin enerzijds gericht op het agressieve gedrag van het jongste kind op straat en op school en anderzijds op de begeleiding van het oudere kind op school (onder andere zelfverzekerder maken). Een derde speerpunt was de gebrekkige administratieve vaardigheden van de moeder. Een randvoorwaarde voor de begeleiding was het buiten spel zetten van de vader die moeder mishandelde. Vader verbleef illegaal in Nederland en samen met moeder, de vreemdelingendienst en de IND heeft GAAF veel energie gestoken in een uitzetting. Na ruim anderhalf jaar begeleiding, heeft moeder de administratie aardig op orde en zijn de meeste schulden betaald of is er schuldsanering geregeld. Ook in het gedrag van het jongste kind is veel energie gestoken. Hoewel dit steeds beter gaat, blijft hij vaak ruzie maken en is vaak lastig op school. Voor beide zoons is een rolmodel gevonden, waar zij een voorbeeld aan kunnen nemen en dit heeft een positieve invloed op hun gedrag. In dit gezin zien we na 1 jaar en 9 maanden begeleiding op alle gestelde doelen een positieve ontwikkeling.

Gezin 7

Begeleiding kwam schoksgewijs op gang, omdat de gezinswerker kort na aanvang ziek werd. De projectleider heeft tijdelijk dit gezin onder haar hoede genomen, maar kon niet de gewenste intensieve begeleiding geven. Na een half jaar is de begeleiding overgenomen. Vanaf het begin is er veel tijd en energie gestoken in het vinden van en op school houden van de dochter. Er zijn meerdere opleidingen en projecten gevonden, maar de dochter blijft veel spijbelen. Daarnaast zijn er allerlei problemen in het gezin, zoals opvoedkundige vraagstukken en psychologische problematiek, waar later in de begeleiding ook aan wordt gewerkt. Stap voor stap wordt er in dit gezin vooruitgang geboekt.

Gezin 8

De begeleiding heeft zich voornamelijk gericht op de opleiding en vrijetijdsbesteding van twee jongeren. Daarnaast heeft GAAF zich beziggehouden met het ondersteunen en trainen van moeder zodat zij haar pedagogische rol weer kan vervullen. Met één jongere gaat het goed; hij gaat weer naar school en samen met GAAF heeft hij een zinvolle vrijetijdsbesteding gevonden. De andere jongere is opnieuw met de politie in aanraking gekomen en zit gedetineerd. GAAF beëindigt de begeleiding omdat deze

jongere na zijn vrijlating onder begeleiding van de jeugdreclassering staat én omdat het met de andere jongere al enige tijd goed gaat. Ook de positie van de moeder verandert in positieve zin; zij is bezig met het aflossen van haar schulden en lijkt haar kinderen weer aan te kunnen.

Gezin 9

In dit gezin wordt vooral geïnvesteerd in drie kinderen. Het vinden van een geschikte school en het voorkomen of afhandelen van politiecontacten zijn de voornaamste doelen. De begeleiding kent een grillig verloop, maar heel langzaam wordt er in dit gezin vooruitgang geboekt. Alle drie de jongeren moesten wegens ontoelaatbaar gedrag op zoek naar een nieuwe school. Deze scholen zijn gevonden. Eén van de jongeren lijkt het goed te doen op de nieuwe school. De andere twee jongeren moeten nog beginnen. Tijdens de GAAF-begeleiding zijn twee jongeren één of meerdere keren met de politie in aanraking gekomen. Beide jongeren worden nu door de reclassering begeleid, waarvan één in het kader van een ITB-traject.

Gezin 10

De jongere die aanleiding gaf voor de aanmelding bij GAAF zat op het moment van aanmelding in detentie. Er is vier maanden veel energie in dit gezin gestoken. Het gezin blijkt stabiel en goed te functioneren en wordt in staat geacht de jongere bij terugkeer op het rechte pad te kunnen houden. Bovendien krijgt deze jongere wanneer hij vrijkomt andere begeleiding die GAAF overbodig maakt.

Gezin 11

De begeleiding is ingezet op twee jongeren in het gezin. Beide jongeren zijn bekend bij jeugdzorg en de politie. Ondertussen is voor één jongere een opleiding gevonden en dat gaat goed. De andere jongere is - ondanks de begeleiding van GAAF - toch met de politie in aanraking gekomen. Hij zit nu in detentie voor poging tot doodslag. GAAF is nu in afwachting van de uitspraak en mogelijk stopt GAAF de begeleiding.

Gezin 12

Bij de aanmelding was de ernst van de problematiek van de zoon in dit gezin niet duidelijk. Al snel bleek echter dat de gedragsproblematiek van de jongere dusdanig ernstig was (agressief, seksueel gestoord gedrag) dat een uithuisplaatsing zowel voor de jongere zelf als voor de overige gezinsleden, de beste oplossing leek. In samenwerking met jeugdzorg heeft GAAF de informatie verzameld die nodig was voor het aanvragen van de uithuisplaatsing. In relatief korte tijd (2½ maand) is de uithuisplaatsing gerealiseerd. GAAF heeft vervolgens de begeleiding beëindigd.

Gezin 13

In eerste aanleg is met wisselend succes gewerkt aan de school- en werkproblematiek van de dochter en de zoon van dit gezin. Gaandeweg bleek, onder andere als gevolg van huiselijk geweld en gebrek aan toezicht van de moeder, een uithuisplaatsing van de jongeren een betere optie. Na een half jaar begeleiding is in december 2005 de begeleiding afgerond. Daarbij is de dochter in een gesloten behandelinrichting geplaatst en de zoon in een opvanghuis. Ook in dit gezin was bij aanmelding de ernst van de problematiek niet duidelijk.

Gezin 14

In dit gezin zijn veel problemen die betrekking hebben op de zelfredzaamheid van de moeder en de omgang met verschillende maatschappelijke instanties. Moeder heeft grote moeite om zelf de problemen aan te pakken, heeft grote schulden en houdt weinig toezicht op haar kinderen. In de eerste maanden wordt er vooral aan deze problemen gewerkt. Na het succesvol opzetten van de schuldsanering komt er een terugval wanneer er een nieuwe schuld van € 3.000,-- opduikt. Na een half jaar gaat GAAF zich ook op de begeleiding van de kinderen richten, met name één jongere. GAAF zet een weerbaarheidstraining voor hem op en gaat op zoek naar geschikte vrijetijdsbesteding. Met uitzondering van de 'dip' in de financiële positie van het gezin is er sprake van een geleidelijke vooruitgang ten aanzien van de gestelde doelen rondom school, vrije tijd, opvoedingsvaardigheden en het sociale functioneren van het gezin.

Gezin 15

De begeleiding is ingezet op twee jongeren uit het gezin. Het grootste probleem in dit gezin was de bijna continue afwezigheid van de moeder. Zij was vaak in Marokko bij haar tweede echtgenoot. Er was daardoor een gebrek aan toezicht op de kinderen. De begeleiding richtte zich vooral op het vinden van een geschikte school en vrijetijdsbesteding voor beide jongeren. Eén van de jongeren gaat nu weer naar school en is op zoek naar een bijbaantje. De andere jongere is wegens ernstige gedragsproblematiek en de onwil om naar een opvang te gaan in een gesloten inrichting geplaatst.

Gezin 16

De begeleiding is in het begin vooral ingezet op de school van twee jongeren uit dit gezin. Beide jongeren zijn bekend bij de politie en bovendien vertoont een van de jongeren agressief gedrag. Hierdoor is het lastig een geschikte school te vinden. Toch is er na een half jaar een tijdelijke plaats op het speciaal onderwijs gevonden voor een van hen. Om zijn agressieve gedrag te verminderen, geeft de gezinswerker de jongere een agressietraining. Ook zien we vooruitgang betreffende de zelfredzaamheid in de omgang met maatschappelijke instanties.

Gezin 17

De begeleiding richt zich op twee jongeren uit het gezin. Het betreft een groot gezin met vijf kinderen van verschillende vaders. Een van de twee jongeren is van school geschorst. Hij krijgt een psychodiagnostisch onderzoek om te kijken of hij in aanmerking komt voor speciaal onderwijs voor leer- en gedragsproblemen. Later wordt voor deze jongere een ondertoezichtstelling (OTS) aangevraagd wegens een seksuele toenaderingspoging tot zijn zusje van 9 jaar. Het tweede kind dat begeleid wordt, is in de dossiers nog niet echt in beeld.

Gezin 18

GAAF is met dit gezin gestart wegens de problematische ontwikkeling van een jongere uit dit gezin. Er is veel tijd gestoken in het vinden van een nieuwe school. Ook de ouders zijn actief betrokken bij het zoeken naar oplossingen voor de problemen met de kinderen. Aanvankelijk leek het de goede kant op te gaan; er werd een scholingstraject gevonden waar de jongere terecht kon. Maar daarna is hij betrokken geweest bij een geweldsincident en vanaf dat moment zit hij in detentie. De begeleiding wordt waarschijnlijk afgerond omdat de jongere vermoedelijk nog enige tijd in hechtenis blijft en daarna onder begeleiding van de jeugdreclassering komt.

Gezin 19

De begeleiding van dit gezin is recent gestart en richt zich op twee jongeren. Het belangrijkste dat tot nu toe is bereikt, is het organiseren van onderwijs voor een jongere. Deze jongere gaat nu naar school en heeft het naar zijn zin. Beide jongeren zijn begin 2006 onder toezicht gesteld. GAAF heeft daardoor veel contact met jeugdzorg en met de toegewezen voogd. Dit contact verloopt goed.

Gezin 20

Dit gezin is bij GAAF aangemeld wegens psychosociale problematiek en niet zozeer wegens delinquent of overlastgevend gedrag van de kinderen. Er is sprake van ernstige verwaarlozing van de kinderen. De begeleiding is onlangs gestart en er is tot nu toe vooral geïnvesteerd in de kennismaking en inventarisatie van de problemen. Ook het maatschappelijk werk is in dit gezin actief en houdt zich vooral met de financiële hulp bezig. De gezinswerker richt zich op de kinderen en heeft in eerste instantie gezorgd voor het invullen van primaire zaken zoals hygiëne en kleding voor de kinderen.

Gezin 21

Reen voor aanmelding van dit gezin bij GAAF is de zorg van de politie over enkele kinderen in het gezin en over de schuld- en huisvestingsproblemen van de moeder. Na inventarisatie door de gezinswerker bleek dat er in dit gezin geen sprake is van zeer complexe problematiek. De problemen van moeder worden opgepakt door de welzijnsorganisatie Stichting Welzijnsbevordering Antillianen en Arubanen (SWA). Na de aan-

melding zijn er bij de politie geen zorgsignalen over de kinderen meer binnengekomen. De begeleiding door GAAF wordt om deze reden beëindigd.

Gezin 22

Evenals gezin 20 is dit gezin zonder tussenkomst van de politie bij GAAF aangemeld vanwege de psychosociale problematiek. In dit gezin is sprake van verwaarlozing. Daarnaast zijn er problemen betreffende schulden en huisvesting. GAAF is gemakkelijk in het gezin binnen gekomen. Naast de kennismaking is er door GAAF een verzoek tot schuldsanering ingediend. Of het verzoek in behandeling wordt genomen, blijkt pas over enkele maanden.

Gezin 23

De begeleiding van dit gezin door GAAF is recent gestart. Het gezin bestaat uit een vader en een moeder en 7 kinderen, van wie de oudste zoon veel politiecontacten heeft. Hij is in afwachting van begeleiding door de jeugdreclassering op basis van een uitgesproken hulp en steun maatregel maar er is nog geen trajectbegeleider beschikbaar. Tot op heden is de moeder zeer moeilijk bereikbaar, begeleiding is daardoor nog niet echt gestart.

Gezin 24

Dit gezin is recent aangemeld bij GAAF, maar de begeleiding is nog niet echt gestart. De reden hiervoor is dat de introductie van GAAF door de wijkagent enkele malen is uitgesteld. GAAF acht in deze situatie introductie door de wijkagent van groot belang, om daarmee de kans op acceptatie van de hulpverlening door het gezin te vergroten.

4.1.2 Effecten en een positieve trend

In paragraaf 4.1.1 zijn de gezinnen afzonderlijk beschreven, maar hoe zien de resultaten er uit wanneer we alle gezinnen over het gehele begeleidingstraject beoordelen?

Uit het voorgaande blijkt dat bij GAAF de begeleiding van multiprobleemgezinnen een grillig verloopt heeft. Na aanmelding en kennismaking gaat het in eerste instantie in de meeste gezinnen op een aantal punten beter. Na deze periode zien we met enige regelmaat een inzinking in de mate waarin de gestelde doelen zich ontwikkelen. Dit wordt mogelijk veroorzaakt door een afgenomen motivatie van het gezin/de jongere waarbij de neiging groot is om weer terug te vallen in oude gewoontes. Ook blijken ogenschijnlijk praktische problemen waarop GAAF haar eerste acties richt, vaak onderdeel uit te maken van zwaardere, onderliggende problematiek, die ondanks de eerste vaak praktische acties van de gezinswerkers blijft bestaan.¹²

¹². Ons inziens dienen de GAAF-werkers terughoudend te zijn in het te snel aanpakken van de vele praktische problemen ook al vraagt de cliënt of de situatie er om. Anderzijds zijn de praktische problemen in een aantal gezinnen zo urgent dat deze eerst aangepakt moeten worden alvorens met de onderliggende problemen aan de slag te kunnen gaan. Een uithuiszetting

Daarnaast zien we dat in een aantal situaties de begeleiding moeizaam op gang komt. Dit hangt vaak samen met onbereikbaarheid van het gezin of met personele problemen binnen GAAF.

Ondanks het vaak moeizame verloop van de begeleiding is een positieve trend zichtbaar. Dit wordt in het hiernavolgende in beeld gebracht.

Van elk gezin wordt een ontwikkeling, een trend, in beeld gebracht door elk kwartaal een score te geven aan de mate waarin de gestelde doelen zijn bereikt. Door van deze scores weer een gemiddelde te berekenen, kan in beeld worden gebracht of er vooruitgang of achteruitgang wordt geboekt. Op basis van de gezinsdossiers zijn 112 doelen in beeld gebracht.

De waarde van de kwartaalscores zijn als volgt vastgesteld:

- 1: Situatie is slechter dan bij start
- 2: Situatie is hetzelfde als bij start
- 3: Gezin/jongere is enigszins op weg
- 4: Gezin/jongere is behoorlijk op weg
- 5: Doel vrijwel behaald
- 6: Doel geheel behaald

Deze scores geven een ruwe indicatie van de stand van de begeleiding per kwartaal en van het verloop van de begeleiding.¹³ Er is pas een kwartaalscore berekend op het moment dat er minstens 3 werkdoelen waren. Bij minder wordt de score te onbetrouwbaar.

Tabel 4.1 - Gemiddelde score van de GAAF-gezinnen (G) per kwartaal (t)

kwartaal	t1	t2	t3	t4	t5	t6	t7	t8
G5	3.7	4.2	3.1	2.6				
G6	3.3	3.7	3.8	4.3	4.6	4.3	4.8	5
G7	Niet mogelijk*	Niet mogelijk	Niet mogelijk	2.7	4.1	4.1	3.5	Niet mogelijk
G8	Niet mogelijk	4.0	1.7	4.1	5.8			
G9	Niet mogelijk	Niet mogelijk	3.3	2.8				
G10	Niet mogelijk	Afgerond						

voorkomen, is bijvoorbeeld voorwaarde voor een stabiele leefomgeving, die als basis moet dienen voor meer pedagogische vaardigheden van de moeder.

¹³. De cijfers moeten met een zekere terughoudendheid worden beoordeeld. Allereerst worden er appels met peren vergeleken (scores op schuldsanering en psychische hulpverlening worden bijvoorbeeld bij elkaar opgeteld). Ten tweede zijn de scores subjectief omdat ze door de onderzoekers achteraf op basis van de dossiers zijn beoordeeld.

G11	Niet mogelijk	Niet mogelijk	Niet mogelijk	Niet mogelijk				
G12	Niet mogelijk	Afgerond						
G13	Niet mogelijk	5.2	Niet mogelijk					
G14	Niet mogelijk	2.5	3.2	3.4				
G15	2	3.3	3.3					
G16	Niet mogelijk	Niet mogelijk	4.3					
G17	Niet mogelijk	5.3	Niet mogelijk					
G18	Niet mogelijk	2.7						

* Niet mogelijk duidt op geen of te weinig dossierinformatie en/of op minder dan 3 werkdoelen.

Deze trendtabel geeft de gemiddelde score van G5 t/m G18 weer. Met uitzondering van G5 en G9 zien we een *positieve ontwikkeling* in de mate waarin de gestelde werkdoelen worden gerealiseerd. De gezinnen G19 t/m G24 zijn buiten beschouwing gelaten, omdat er in februari 2006 nog niet voldoende acties zijn uitgevoerd. Hierdoor is het berekenen van gemiddelde scores niet verantwoord.

Slechts twee gezinnen hebben een 7^e en 8^e kwartaal en zijn dus ruim anderhalf jaar in begeleiding. Zoals uit de tabel is af te leiden, zijn de overige gezinnen nog niet lang onder begeleiding of in een eerder stadium afgerond.

Een andere vraag die gesteld kan worden, is de vraag op welke probleemgebieden GAAF zich richt. Zoals gezegd, baseert deze effectmeting zich op 112 doelen die terug zijn te vinden in de dossiers van 19 gezinnen. In tabel 4.2 zien we op welke probleemgebieden de doelen zich afspelen. Aan de hand van de bovenstaande scoretabel is ook in beeld gebracht of op de doelen op het betreffende probleemgebied vooruitgang dan wel achteruitgang is geboekt in vergelijking met de beginsituatie.

Tabel 4.2 – Probleemgebieden van GAAF en de resultaten

Doelgebied	Daling score 1	Gelijk gebleven score 2	Lichte voor- uitgang Score 3/4	Sterke voor- uitgang Score 5/6	Totaal
	N	N	N	N	
School	2	7	8	10	27
Vrije tijd	1	7	8	4	20
Opvoedingsvaardigheden	1	4	14	2	21
Gezinsklimaat en gezinsstructuur				5	5
Maatschappelijke instanties	1	1	4	10	16
Psychische problematiek		2	3	6	11
Politie en justitie	1		3	3	7
Overige		2	1	2	5
Totaal	6	23	41	42	112

75% van alle werkdoelen laat in meer of mindere mate een vooruitgang laten zien ten opzichte van de beginsituatie. 20% blijft op hetzelfde niveau en slechts 5% geeft een daling te zien.

Zoals uit de gezinsbeschrijving naar voren is gekomen, blijkt ook uit bovenstaande tabel dat de meeste inzet die door GAAF wordt gepleegd, zich afspeelt op de gebieden van school, vrije tijd en het gezin (opvoedingsvaardigheden en gezinsklimaat en gezinsstructuur). Op 29 (25%) van de 112 gestelde doelen wordt geen vooruitgang geboekt

4.2 Politiecontacten en recidive

Om de politiecontacten en de gepleegde strafbare feiten van de GAAF-gezinnen in beeld te brengen, zijn twee bronnen gebruikt.

3. X-pol, het bedrijfsprocessensysteem van de politie Rotterdam-Rijnmond. Dit is een regionaal systeem waarin de politie onder andere alle contacten met de jongeren registreert, dus zowel contacten als verdachte of betrokkene als contacten als getuige of slachtoffer. X-pol is een rijke bron, wanneer we meer willen weten over het gedrag van de jongeren in relatie tot politie-inspanningen. Ook biedt X-pol vaak meer informatie over de achtergronden van de jongeren.
Mutaties die geen betrekking hebben op een overtreding of strafbaar feit (bijvoorbeeld hulpverlening) of wanneer de jongere getuige of slachtoffer was, zijn niet betrokken in dit onderzoek.
4. HKS, een landelijk politieregistratiesysteem waarin alleen personen voorkomen die verdachte zijn van een strafbaar feit. Voor een recidivemeting is HKS een goede bron.

Voor de beschrijving van de politiecontacten zijn van alle kinderen uit de Gaaf-gezinnen de antecedenten opgevraagd. In deze rapportage zijn alleen die gezinsleden betrokken die op het moment dat het gezin bij GAAF is aangemeld jonger waren dan 18 jaar.¹⁴ In totaal gaat het om 62 kinderen. Daarvan zijn 30 jongeren onderwerp van GAAF-interventies. Dit zijn de jongeren om wie het gezin bij GAAF is aangemeld.¹⁵

De opgevraagde informatie betreft alle mutaties van één jaar voor aanmelding bij GAAF tot 15 februari 2006. In de analyse is telkens de periode vóór GAAF in verband gebracht met de periode tijdens GAAF. Ook in dit onderzoekonderdeel hebben we te maken met onderling verschillende meetperiodes. Voor de periode tijdens GAAF geldt dat sommige gezinnen nog geen jaar in begeleiding zijn. In deze gevallen is in de tabellen aangegeven om welke perioden het gaat.

In het onderstaande worden de hoofdlijnen besproken. Voor de meer gedetailleerde gegevens wordt verwezen naar bijlagen 2 en 3.

4.2.1 X-pol

In X-pol worden verschillende typen betrokkenheid onderscheiden. Naast verdachte zijn er ook andere mogelijkheden op basis waarvan de politie besluit een mutatie te maken. Een jongere kan, zoals gezegd, bijvoorbeeld ook getuige, slachtoffer of betrokkene zijn. Bij de registraties als verdachte gaat het om een verdenking van een strafbaar feit. Wanneer een jongere als betrokkene wordt aangemerkt, kan niet zonder meer worden gezegd dat de jongere betrokken is geweest bij een strafbaar feit. Vaak gaat het dan om jongeren die in groepen rondhangen en licht overlastgevend gedrag vertonen en dient de mutatie meer als een aandachtvestiging te worden beschouwd. In eerste instantie wordt er alleen gekeken naar de politiecontacten waarbij de jongeren als verdachte geregistreerd staan. Omdat we ook geïnteresseerd zijn in de mate waarin de politie zich bezighoudt met een jongere – de lokale inspanningen – is het vervolgens ook zinvol om te bekijken hoe vaak de jongeren als betrokkenen met de politie in contact zijn gekomen.¹⁶

Zoals gezegd, zijn er in de 19 gezinnen totaal 62 kinderen betrokken in deze analyse. 24 van de 30 'GAAF-jongeren' zijn tussen de 12 en 18 jaar. GAAF richt zich tijdens de

¹⁴. Eén van de GAAF-jongeren is op het moment van aanmelding al 18 jaar. Omdat de begeleiding wel op hem is gericht, wordt deze jongere bij wijze van uitzondering in alle analyses wel meegenomen.

¹⁵. In de vorige paragraaf is al vermeld dat Gezin 21 niet in begeleiding is genomen. Het dossier van dit gezin was op het moment van de uitvraag niet aanwezig waardoor de personalia onbekend zijn. Om deze reden ontbreekt Gezin 21 in deze paragraaf. Tenzij nadrukkelijk vermeld, zijn de analyses in deze paragraaf gebaseerd op de overige 19 gezinnen.

¹⁶. Wanneer bijvoorbeeld een jongere als PGA-jongere (persoonsgebonden aanpak) wordt aangemerkt, houdt de politie zo'n jongere specifiek in de gaten. Op het moment dat een PGA-jongere op straat bij een groep jongeren wordt gesignaleerd, zal dit vaker resulteren in een X-polmutatie als betrokkene dan in het geval de jongere geen PGA-jongere is.

begeleiding echter niet alleen op deze jongeren, maar ook op jongere broertjes en zusjes die kans lopen om af te glijden.

Uit tabel 4.3 blijkt dit het risico om 'af te glijden' zeker aanwezig omdat 6 van de 31 kinderen onder de 12 jaar al met de politie in contact zijn gekomen als verdachte en 12 kinderen als betrokkene.

Tabel 4.3 – Verdeling van politiecontacten over de jongeren jonger dan 18 jaar per leeftijdscategorie

	Jonger dan 12 jaar		12 t / m 17 jaar		Totaal
Alle jongeren	31	50%	31	50%	62
Aantal jongeren met politiecontacten ¹⁷	12	29%	29	71%	41
Aantal jongeren met politiecontacten als verdachte	6	18%	27	82%	33

Antecedenten in de aanmeldingsperiode

In het jaar vóór GAAF blijkt dat in bijna alle gezinnen minstens één kind politiecontacten heeft. Dit beeld kwam ook in de vorige rapportage naar voren. In bijlage 2 tabel 1 zijn de politiecontacten weergegeven van de jongeren onder de 18 die *als verdachte* zijn aangemerkt. Hieruit blijkt dat in 16 van de 19 gezinnen in het jaar vóór GAAF minstens één van de kinderen als verdachte met de politie in aanraking is gekomen. De kinderen uit gezinnen G7, G20 en G22 vormen een uitzondering. Zij hebben geen politiecontacten in het jaar vóór GAAF. De gezinnen 20 en 22 zijn niet aangemeld vanwege hun politiecontacten maar vanwege de psychosociale problematiek.

Om de ontwikkelingen in criminaliteit in de aanloop naar GAAF in beeld te brengen, zijn de laatste drie maanden voor de aanmelding apart bekeken. In 12 gezinnen zijn in de laatste drie maanden voor de aanmelding jongeren in aanraking gekomen met de politie. Ook blijkt dat de gezinnen in aanloop naar GAAF steeds meer politiecontacten krijgen.

Wanneer een jongere in X-pol als verdachte wordt geregistreerd, is het van belang om te kijken wat de ernst van het strafbare feit is waarvoor de jongere is geregistreerd. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in zware en lichte criminaliteit.

¹⁷. Alle politiecontacten: verdachte, betrokkene, getuige, aangever/benadeelde, slachtoffer et cetera.

Hierbij is de volgende indeling gehanteerd:

Lichte criminaliteit	Zware criminaliteit
overige agressie tegen personen	ernstige agressie tegen personen
vermogensdelicten zonder geweld	vermogensdelicten met geweld
openbare orde/overlast/vernieling	zedemisdrijven
druggebruik lijst 2 (soft)	wapenbezit/wapengebruik
Overige ¹⁸	drughandel lijst 1 (hard) en 2 (soft)
	druggebruik lijst 1 (hard)

Ook wat de ernst van de delicten betreft, is er sprake van een opbouw in de aanloop naar GAAF. Van de zware delicten wordt een groot deel gepleegd in de laatste drie maanden voor de aanmelding. Blijkbaar zijn de jongeren uit de GAAF-gezinnen op het moment van aanmelding hard op weg om een criminele carrière op te bouwen. Zoals al eerder aangetoond, wordt bij de doelgroep GAAF-jongeren (met uitzondering van gezin 7, 20 en 22) aan het criterium overlastgevende en/of criminele jongeren voldaan.

Ontwikkelingen in de antecedenten voor en tijdens GAAF

Om de ontwikkeling in het aantal politiecontacten in beeld te brengen, zijn de X-polmutaties nader onder de loep genomen. Daarbij zijn periodes gehanteerd. De eerste periode betreft, zoals in het voorgaande besproken, het jaar voorafgaand aan GAAF. Periode 2 is het eerste jaar van de begeleiding van GAAF of het aantal maanden binnen dat jaar. Daarnaast hebben sommige gezinnen een periode 3, dit is de periode na het eerste jaar van GAAF. In bijlage 2 tabel 2 zijn per periode en per jongere het aantal politiecontacten als verdachte én als betrokkene weergegeven. De ontwikkeling is daarna beoordeeld. Periode 1 (voor GAAF) is telkens vergeleken met de laatste periode tijdens GAAF waarover cijfers bekend zijn. Deze periode dient echter minimaal 9 maanden te zijn.

Allereerst is er gekeken naar het aantal - de frequentie - van de politiecontacten. Er kan sprake zijn van een negatieve, een neutrale of een positieve ontwikkeling. Dat wil zeggen minder, even veel of meer politieregistraties in X-pol.

- Positieve ontwikkeling: - aantal politiecontacten is afgenomen en in laatste periode niet meer dan 2
 - zowel vóór als tijdens GAAF zijn er geen politiecontacten
- Neutrale ontwikkeling: - aantal politiecontacten is gelijk gebleven, maar niet 0
 - aantal politiecontacten is afgenomen maar in laatste periode meer dan 2
- Negatieve ontwikkeling: - aantal politiecontacten is toegenomen

¹⁸. Hierbij moet gedacht worden aan incidenten als verkeersovertredingen.

Bij X-polmutaties is sprake van registratie van alle politiecontacten. In deze analyse beperken we ons tot die jongeren die naar aanleiding van een strafbaar feit als verdachte of betrokkene geregistreerd staan.

Wat kan er gezegd worden over de GAAF-gezinnen met kinderen die *als verdachte* in X-pol voorkomen?

Er zijn 10 gezinnen die langer dan een jaar begeleiding van GAAF hebben. Zoals tabel 4.4 aangeeft, zijn er binnen deze gezinnen 17 kinderen die op enig moment als verdachte geregistreerd staan. Als het gaat om het aantal mutaties maken 12 kinderen een positieve ontwikkeling door. Eén kind wordt als neutraal gekwalificeerd en 4 jeugdigen ontwikkelen zich negatief.

Ondanks dat de referentieperiode (1 jaar voor GAAF) langer is dan de meetperiode is het beeld iets minder rooskleurig bij de gezinnen die 9 maanden begeleiding van GAAF hebben gehad. Het gaat om drie gezinnen, met in het totaal 8 kinderen. Slechts 1 jongere heeft geen X-polmutaties. Van de overige acht jongeren laten 3 een positieve, 2 een neutrale en 2 een negatieve ontwikkeling zien.

Vier gezinnen met X-polmutaties als verdachte, zijn slechts drie maanden aangemeld bij GAAF. Van deze gezinnen valt nog geen ontwikkeling te schetsen.

Naast het aantal keren dat de jongeren als verdachte voorkomen, is ook het aantal keren dat ze *als betrokkene* bij een strafbaar feit zijn geregistreerd, in kaart gebracht (zie tabel 4.4). Dit laat over de hele linie een minder positief beeld zien. 10 van de 16 jongeren die een jaar of langer bij GAAF in begeleiding zijn, laten een negatieve ontwikkeling zien in het aantal politiemutaties als betrokkene, slecht 5 een positieve. Van de 7 jongeren die 9 maanden bij GAAF in begeleiding zijn, maakt slechts 1 jongere een positieve ontwikkeling door als het gaat om zijn mutaties als betrokkene bij een strafbaar feit.

Ter nuancering wordt opgemerkt dat betrokkenheid niet hoeft te betekenen dat de jongere ook een strafbaar feit heeft gepleegd. Ook is bekend dat veel jongeren en kinderen die bij GAAF zijn betrokken zich bij de politie 'in de picture' hebben gespeeld en als gevolg daarvan al op verhoogde aandacht van de politie kunnen rekenen, hetgeen met zich meebrengt dat er meer mutaties zijn als betrokkene.

Tabel 4.4 - Ontwikkeling van het aantal politiecontacten op persoonniveau. Gebaseerd op X-pol.

Jongere	Verdachte		Betrokkene	
	GAAF 1 jaar of langer	GAAF > 1 jaar (min. 9 maanden)	GAAF 1 jaar of langer	GAAF > 1 jaar (min. 9 maanden)
Positieve ontwikkeling	12	3	5	1
Neutrale ontwikkeling	1	2	1	0
Negatieve ontwikkeling	4	2	10	6
Totaal	17	7	16	7

Ernst van de strafbare feiten¹⁹

Naast het aantal is ook de ernst van de strafbare feiten in kaart gebracht. In tabel 4.5 wordt de ontwikkeling in ernst van de politiecontacten over de verschillende perioden weergegeven.

- Positieve ontwikkeling: - ernst van de strafbare feiten is afgenomen of jongere pleegt geen delicten meer in GAAF-periode
- Neutrale ontwikkeling: - ernst van strafbare feiten is gelijk gebleven
- Negatieve ontwikkeling: - ernst van de strafbare feiten is toegenomen of jongere pleegt delicten en deed dit in het jaar voor GAAF niet

Tabel 4.5 – Ontwikkeling van de ernst van de strafbare feiten op persoonniveau. Gebaseerd op X-pol.

Jongere	GAAF 1 jaar of langer	GAAF negen maanden
Positieve ontwikkeling	6	3
Neutrale ontwikkeling	3	1
Negatieve ontwikkeling	8	3
Totaal	17	7

In de tien gezinnen die een jaar GAAF-begeleiding hebben, geven 6 jongeren een positief beeld: 3 jongeren hebben in het jaar tijdens GAAF geen delicten gepleegd en 3 jongeren hebben zich aan minder ernstige delicten schuldig gemaakt. Acht jongeren laten een negatieve ontwikkeling zien. De overige 3 jongeren zijn qua ernst op gelijk niveau gebleven; in beide perioden hebben ze minstens één zwaar delict gepleegd.

Voor de drie gezinnen die 9 maanden door GAAF worden begeleid, geldt weer dat de periodes voor en na GAAF niet gelijk zijn, dus kunnen de perioden niet één op één worden vergeleken. Tot nu toe laten 3 van de 7 jongeren een positieve ontwikkeling zien; in de negen GAAF-maanden plegen ze geen strafbare feiten meer. Eén jongere zit op hetzelfde niveau qua ernst en drie jongeren hebben een zwaarder delict gepleegd.

4.2.2 Resultaten X-pol samengevat

Uit het analyseren van de X-polgegevens blijkt dat binnen de GAAF-gezinnen meer dan de helft van de kinderen onder 12 jaar al politiecontacten heeft als verdachte of betrokkene. Daarmee wordt de zorgelijke situatie waarin de gezinnen zich bevinden op nieuw bevestigd.

In de aanloophase (het jaar en in het bijzonder de laatste drie maanden voor aanmelding) naar GAAF blijken de politiecontacten als verdachte zowel in omvang als in ernst toe te nemen. Dit onderstreept de juistheid en noodzaak van verwijzing naar en begeleiding door GAAF.

¹⁹. Het totaalbeeld is te zien in bijlage 2 tabel 3.

Bij het analyseren van de politiecontacten van de jongeren in de periode vóór en tijdens GAAF is telkens onderscheid gemaakt tussen de gezinnen die minimaal 1 jaar door GAAF worden begeleid en gezinnen die nog geen jaar begeleiding hebben. In de gezinnen die meer dan een jaar door GAAF worden begeleid, neemt het aantal politiecontacten bij een groot deel van de jongeren af (12 van de 17). Met betrekking tot de ernst van de gepleegde strafbare feiten zien we dat bijna de helft van de jongere tijdens GAAF ernstiger feiten pleegt. De gezinnen die er later bij zijn gekomen, laten qua frequentie vaker een negatieve ontwikkeling zien en de helft van de jongeren ook qua ernst.

Op projectniveau - voor de totale groep - is in de frequentie van de politiecontacten als verdachte een daling zichtbaar, maar de ernst van de delicten blijft op hetzelfde niveau of verergert. Waarschijnlijk dat de 'harde' HKS-data hierover meer uitsluitsel kunnen geven.

4.2.3 HKS

De HKS-registraties bestrijken de hele delictcarrière van de jongeren. De informatie kan dus verder teruggaan dan 1 jaar vóór GAAF. In deze rapportage zullen we ons beperken tot de periodes zoals in de vorige paragraaf gehanteerd namelijk, 1 jaar voor GAAF, 9 maanden tijdens GAAF en 1 jaar tijdens GAAF en eventueel een periode in het tweede jaar GAAF. De referentiedatum blijft de datum van aanmelding bij GAAF.

Omdat in HKS alleen personen voorkomen die verdacht zijn van een strafbaar feit of ervoor veroordeeld, kunnen per definitie geen kinderen jonger dan 12 jaar in HKS voorkomen.²⁰ In het HKS-databestand komen naast de GAAF-jongeren nog zeven broers en zussen van GAAF-jongeren voor in leeftijd van 18 tot 24 jaar. Deze jongeren wonen nog wel allemaal op het ouderlijke adres. Zij kunnen daardoor de jongere kinderen in het gezin negatief beïnvloeden. In bijlage 3, tabel 1 zijn ter informatie deze meerderjarige jongeren apart weergegeven.

In deze paragraaf zal, tenzij anders vermeld, alleen gesproken worden over de kinderen van 12 tot en met 17 jaar omdat dit de doelgroep van GAAF betreft. Het gaat dan zowel om GAAF-jongeren als om hun broertjes en zusjes.

Aantal antecedenten²¹

Van de 19 GAAF-gezinnen hebben zes gezinnen geen kinderen onder de achttien jaar die in HKS bekend zijn. Beperken we ons bovendien tot de doelgroep 12 tot en met 17-jarigen en de gezinnen die minimaal 9 maanden begeleiding hebben gehad dan resteren 9 gezinnen met mutaties van 14 kinderen in HKS. Hiervan zijn 7 gezinnen langer dan een jaar in begeleiding en 2 gezinnen zijn 9 maanden in begeleiding. Wat betreft het aantal jongeren spreken we over 14 jongeren van twaalf tot en met zeventien jaar die in HKS voorkomen. Het gaat om 11 GAAF-jongeren en 3 broers.

²⁰ Zaken die geseponeerd zijn, zijn niet meegenomen in de analyse.

²¹. Voor een volledig overzicht zie bijlage 3 tabel 1.

Voor de 7 gezinnen die langer dan een jaar door GAAF worden begeleid, is er een positieve tendens te zien, namelijk een afname van het aantal HKS-registraties. In totaal betreft het 11 jongeren, waarvan 8 jongeren in het jaar tijdens GAAF geen (6 jongeren) of één keer (2 jongeren) in HKS voorkomen. Ten opzichte van de periode vóór GAAF is dit een positieve ontwikkeling. Twee jongeren hebben tijdens GAAF meer delicten gepleegd dan de perioden ervoor. Eén jongere blijft gelijk. Het hoogste aantal delicten per periode van deze jongeren is drie.

In de twee gezinnen die 9 maanden onder GAAF-begeleiding staan, zijn 3 jongeren met HKS-registraties. Twee van de drie jongeren laten een minder florissant beeld zien. Dit komt overeen met het beeld uit X-pol. Een jongere daalt van 2 naar 0 HKS-mutaties. Tabel 4.6 brengt het bovenstaande in beeld.

Tabel 4.6 - Ontwikkeling in de frequentie van de HKS-registraties van de jongeren van 12 t/m 17 jaar

	GAAF 1 jaar of langer	GAAF korter dan jaar 9 maanden
Positieve ontwikkeling	8	1
Neutrale ontwikkeling	1	0
Negatieve ontwikkeling	2	2
Totaal	11	3

Criminaliteitsscore ²²

Niet alleen het aantal strafbare feiten, maar ook de ernst van de in HKS geregistreerde feiten is van belang. Om de ernst van een feit te beoordelen, is gebruik gemaakt van een indeling in ernst van delicten die in de recidivemonitor van het Ministerie van Justitie wordt toegepast. Elk type delict heeft een ernstscore. ²³ Per periode wordt de ernstscore vermenigvuldigd met de frequentie (het aantal keren dat het betreffende delict in die periode is gepleegd). Daarna is per periode een criminaliteitsscore berekend door de ernstscore van alle gepleegde delicten in die betreffende periode bij elkaar op te tellen.

Per type strafbaar feit:	Delictscore	➔	ernstscore van strafbaar feit X frequentie
Per periode:	Criminaliteitsscore	➔	som van alle delictscores per periode

Het is in dit onderzoeksstadium moeilijk om harde uitspraken te doen over de ontwikkelingen van de criminaliteitsscores. Wel kunnen tendensen zichtbaar gemaakt wor-

²². Voor een volledig overzicht zie bijlage 3.

²³. Zie bijlage 3

den. Er is wederom gekozen voor de twee groepen gezinnen. De groep gezinnen die (meer dan) een jaar en de groep gezinnen die negen maanden door GAAF is begeleid. In tabel 4.7 is voor elke in HKS bekende jongere per periode de hoogste, de middelste en de nulscore aangegeven. Zo kan in één oogopslag gezien worden hoeveel jongeren voor GAAF een hogere dan wel lagere criminaliteitsscore hebben.

Van de 11 jongeren die een jaar of langer door GAAF worden begeleid, hebben 6 jongeren in het eerst jaar dat ze door GAAF worden begeleid geen HKS-mutaties meer, wat resulteert in een criminaliteitsscore van nul. Vier jongeren hebben, gezien over de verschillende perioden, tijdens GAAF de hoogste criminaliteitsscore. De meest negatieve ontwikkeling zien we bij een jongere uit gezin 8. Zijn score loopt op van 3 naar 9. De nulscore uit het tweede jaar is te danken aan het feit dat de jongen in detentie zit. Eén jongere vertoont een daling, maar pleegt nog steeds strafbare feiten.

De drie in HKS bekende jongeren die 9 maanden worden begeleid, doen het minder goed. Een jongere maakt zelfs een sprong van 0 naar 7 en één jongere boekt vooruitgang.

Tabel 4.8 – Criminaliteitsscore van de jongeren tot en met 17 jaar per periode van alle gezinnen die minstens 9 maanden worden begeleid

				0-score
				Laagste score
				Hoogste score
Jongere	1 jaar vóór GAAF	1 ^e jaar GAAF	2 ^e jaar GAAF	
G5 J2	2	0	0	
G8 J	3	9	0	
G9 J	0	1	nvt	
K1	3	3	nvt	
K3	2	0	nvt	
G11 J1	6	3	nvt	
J2	3	0	nvt	
G12 J	6	8	nvt	
G13 J	1	0	nvt	
G14 J	6	0	nvt	
k1	3	0	nvt	
		9 maanden		
G16 J1	3	0		
J2	0	1		
G17 J1	0	7		

4.2.4 Resultaten HKS samengevat

De gezinnen die minstens een jaar onder begeleiding van GAAF staan, laten een positievere ontwikkeling van het aantal HKS-mutaties zien dan de gezinnen die pas negen maanden begeleiding hebben. Hiervoor zijn twee mogelijke verklaringen. Enerzijds is het mogelijk dat een periode van negen maanden GAAF-begeleiding nog niet voldoende is om een positieve ontwikkeling te realiseren. Anderzijds ondersteunt deze bevin-

ding een reeds eerder opgemerkte ontwikkeling in de verwijzing, namelijk dat de latere GAAF-gezinnen ernstiger problematiek vertonen dan de eerdere (Jakobs et al., 2005). Het betreft dan de tweede lichting van veelal Antilliaanse probleemgezinnen. Net als de X-pol gegevens wijst de HKS-informatie erop dat de gezinnen die later bij GAAF zijn gekomen, meer criminaliteit plegen dan de eerste gezinnen.²⁴ Wat de ernst van de gepleegde delicten betreft, is eenzelfde tendens zichtbaar. Hier toont bijna 60% van de jongeren een positieve ontwikkeling. De criminaliteitscore tijdens GAAF is voor acht van de veertien jongeren lager dan de perioden voor GAAF. In de toekomst kan worden bekeken of deze trend zich doorzet en wat exact de relatie tussen ernst van de problematiek en recidive is.²⁵

²⁴. We baseren ons echter op slechts drie jongeren!

²⁵ Uit de literatuur weten we dat pas na drie jaar de effecten van een interventie op langere termijn zichtbaar worden. (Heiden-Attema, N. van der en B. Wartna (2000a) - *Recidive na verblijf in een JBI. Een vervolgstudie naar de geregistreeerde criminaliteit onder jongeren uit een justitiële behandelingsrichting*. WODC, Onderzoeksnotities 2000/9, Den Haag. Heiden-Attema, N. van der en B. Wartna (2000b). *Recidive na een strafrechtelijke maatregel. Een studie naar de geregistreeerde criminaliteit onder jongeren met een pibb, een jeugd-tbr of een pij*. WODC, Onderzoeksnotities 2000/9, Den Haag. Espen, M. van (2002) - *Recidivepatronen Haltafdoening 1997*. Amsterdam: Bureau Halt Amsterdam-Amstelland.)

5. De dossiermonitor

In hoofdstuk 2 is aan de orde gekomen dat er een instrument voor GAAF is ontwikkeld dat de veranderingen c.q. de verbeteringen in de gezinnen in beeld moet brengen.²⁶ Bij de ontwikkeling is gekozen voor een 'bottom-up' benadering waarbij de actuele situatie van GAAF als uitgangspunt is genomen. Deze dossiermonitor heeft een drieledig doel:

1. Verantwoording: Het instrument is een hulpmiddel om verantwoording af te leggen over de geleverde inspanningen in relatie tot de behaalde resultaten en biedt het management c.q. de opdrachtgevers de mogelijkheid om op basis van de verantwoording (nieuw) beleid te formuleren.
2. Structuur: Het instrument moet de gezinswerkers houvast en structuur bieden bij de uitvoering van hun werkzaamheden in een vaak chaotische (gezins)context. Gezinswerkers moeten zich permanent bewust zijn van hun handelen in relatie tot de in het plan van aanpak gestelde doelen. De dossiermonitor dient daarbij als leidraad. Daarnaast is de monitor een instrument om de voortgang te monitoren en moet tevens de projectleider handvatten bieden voor een gerichte aansturing.
3. Kwaliteitsverbetering: Aan de hand van de monitorgegevens kan worden bekeken welke interventies onder welke omstandigheden op welk leefgebied en bij welke doelgroepen het meeste effect sorteren. Aan de hand van de gegevens die in de loop van de tijd worden verzameld, kan de werkwijze worden aan- en bijgesteld.

De dossiermonitor is dus zowel een cliëntvolgsysteem als een procesmonitor. Voor de ontwikkeling van de dossiermonitor is aansluiting gezocht bij de recente door de Ministeries van VWS en Justitie geïnitieerde programma's "Zicht op effectiviteit" en "Jeugd terecht".

5.1 Werkwijze

In de dossiermonitor wordt per kwartaal door de projectleider en de gezinswerker aangegeven wat de stand van zaken is met betrekking tot de in het plan van aanpak gestelde werkdoelen. Een voorwaarde daarbij is dat de werkdoelen helder worden geformuleerd²⁷ en dat het duidelijk is op welk probleemgebied (doelgebied) en op welk gezinslid de interventies zijn gericht.

Door de werkdoelen ieder kwartaal met een cijfer te beoordelen, kan in beeld gebracht worden of er sprake is van vooruitgang, achteruitgang of stagnatie.²⁸ Ook wordt aangegeven hoeveel inzet er op een bepaald werkdoel is gepleegd.²⁹ Deze abstracte,

²⁶. Zoals reeds opgemerkt, beschikt GAAF over een werkdocument waarin gedetailleerd ingegaan wordt op de achtergronden en de werkwijze van de dossiermonitor.

²⁷. Werkdoelen moeten SMART gedefinieerd zijn: Specifiek, Meetbaar, Aanvaardbaar, Realistisch en Tijdgebonden.

²⁸. Zie de waarde van de scores in paragraaf 4.1.2.

²⁹. Bij de ontwikkeling van de dossiermonitor is rekening gehouden met de praktijk van GAAF, waarin gezinswerkers vaak al aan de slag zijn gegaan ('puin ruimen') voordat het plan van aan-

cijfermatige resultaten dienen ter nuancering en verklaring van concrete inhoudelijke informatie te worden voorzien.³⁰

Er zijn twee rapportagemomenten:

1. Bij afsluiting en evaluatie van de behandeling/begeleiding van het gezin, wordt op gezinsniveau gekeken naar de resultaten
2. In het jaarverslag, wanneer in het kader van de verantwoording het management dient te worden geïnformeerd over de output en resultaten van GAAF. Op dit moment wordt ook een 'overallbeeld' geschetst van de werkzaamheden en resultaten in alle gezinnen

5.2 Implementatie

De invoering van de dossiermonitor is van groot belang voor verdere professionalisering en structurering van de GAAF-methodiek. Wanneer werkers en projectleiding getraind zijn in en gewend zijn aan het gebruik van de dossiermonitor moet dit een vermindering van administratieve werkdruk met zich meebrengen en leiden tot meer structuur in de chaos van alledag, die inherent is aan het type gezinnen waar GAAF zich op richt.

Op het moment dat de toepasbaarheid van het instrument in de praktijk is bewezen, moet overwogen worden om software te ontwikkelen die het gebruik van de monitor en de productie van de cijfermatige resultaten verder vereenvoudigt.

Vooralsnog wordt een tijdspad van ongeveer een jaar voorgesteld waarin de monitor stapsgewijs wordt getraind en ingevoerd. Daarbij zal gewerkt worden aan een praktijkgestuurde verdere concretisering van het instrument.

1. Allereerst worden drie maanden uitgetrokken om met gezinswerkers en projectleiding te werken aan overleg en scholing over reële haalbaarheid van de gekozen structuur en de uniformisering van de gebruikte terminologie in het instrument. "De neuzen dezelfde kant op".
2. Vervolgens worden drie maanden uitgetrokken om te komen tot een juiste definiëring en formulering van werkdoelen en de daarbij behorende interventies en om hiermee ook te oefenen.
Getracht zal worden om op basis van een praktijkinventarisatie zoveel mogelijk te komen tot een lijst van eenduidig en uniform gestelde werkdoelen.³¹
3. De derde periode zal uitgetrokken worden om te leren werken met het gekozen scoringssysteem en dit zo nodig aan te passen aan wensen en reële haalbaarheid.
4. Gedacht wordt dat over ongeveer een jaar het tijdstip is aangebroken om te komen tot definitieve invoering met de daarbij behorende automatisering.

pak is geformuleerd. Voor de overzichtelijkheid worden hier in deze rapportage niet gedetailleerd op ingegaan.

³⁰. Zoals gepresenteerd in paragraaf 4.1.1.

³¹. In het werkdocument is hiertoe al een voorzet gedaan op basis van de dossiers tot februari 2006.

6. Conclusies en aanbevelingen

Dat GAAF-gezinnen niet van de ene op de andere dag voorbeeldgezinnen zullen worden, behoeft geen betoog. Ook weten we uit recidiveonderzoek dat delinquente kinderen uit multiprobleemgezinnen gedurende lange tijd zorgenkinderen van politie en justitie blijven. Desondanks tekenen zich in deze bescheiden effectmeting de eerste positieve resultaten af. In dit afsluitende hoofdstuk worden de resultaten van de effectmeting op basis van de dossiermonitor, de politiecontacten en de recidive van de GAAF-gezinsleden samengevat. We beëindigen dit hoofdstuk met enkele kritische kanttekingen en aanbevelingen aangaande de actuele werkwijze en de invoering van de dossiermonitor.

6.1 Realisatie van de gestelde doelen

Van de 20 gezinnen die door GAAF zijn begeleid, konden van 14 gezinnen de werkdoelen in kaart worden gebracht. De overige 6 gezinnen waren of pas zeer korte tijd in begeleiding of na de intakefase niet in begeleiding genomen. Voor 7 van de 14 gezinnen geldt dat ze een jaar of langer door GAAF zijn begeleid.

Het merendeel van de interventies van GAAF heeft betrekking op de doelgebieden School, Vrije tijd en Opvoeding. In mindere mate richten de gezinswerkers zich op de contacten met maatschappelijke instantie en politie en justitie.

Wanneer in beeld wordt gebracht in hoeverre in de gezinnen van vooruitgang, stagnatie of achteruitgang sprake is, dan zien we dat in veel gezinnen een positieve trend kan worden opgetekend met betrekking tot de geformuleerde werkdoelen. In de praktijk blijkt de begeleiding van de GAAF-gezinnen een traject met veel ups en downs, maar de meeste gezinnen (75%) maken toch een positieve ontwikkeling door op de door GAAF ingezette acties.

6.2 Politiecontacten en recidive

In dit onderzoek is door de politie Rotterdam-Rijnmond een extractie gemaakt uit het bedrijfsprocessensysteem (X-pol) van de mutaties van alle GAAF-jongeren en hun broertjes en zusjes in de periode van 1 jaar voor aanmelding tot en met februari 2006. Hoewel er veel positieve veranderingen optreden bij de jongeren zien we ook een, weliswaar kleinere, groep jongeren die geen of een negatieve verandering doormaakt. In de onderstaande subkopjes worden de exacte ontwikkelingen weergegeven.

Bij het lezen van de volgende alinea's dient de lezer er rekening mee te houden dat de gepresenteerde resultaten gebaseerd zijn op kleine aantallen.

Aantal antecedenten X-pol

Wanneer gezinnen langer dan een jaar in begeleiding zijn bij GAAF, heeft tweederde van de kinderen tijdens GAAF minder mutaties als verdachte dan in het jaar daarvoor.

In de gezinnen die ongeveer 9 maanden GAAF-begeleiding hebben, is het beeld wat diffuser.

3 jongeren hebben minder antecedenten, 2 evenveel en 2 jongeren hebben meer antecedenten.

Ernst van de antecedenten X-pol

Niet alleen het aantal mutaties naar aanleiding van strafbare feiten, maar ook de ernst van de feiten speelt een rol. Als opnieuw het onderscheid wordt gemaakt tussen de periode van een jaar en de periode van negen maanden GAAF-begeleiding, zien we ook nu een gemengd beeld. Van de eerste groep (minimaal 1 jaar GAAF-begeleiding) plegen 6 van de 17 jongeren minder ernstige feiten, 3 jongeren plegen tijdens GAAF feiten die even ernstig zijn als daarvoor en 8 jongeren plegen ernstiger feiten. In de gezinnen die minimaal 9 maanden door GAAF zijn begeleid, pleegt de helft (4) minder ernstige feiten, 1 jongere even ernstig en 3 jongeren ernstiger feiten.

Criminaliteitsscores op basis van HKS

Ook in HKS, het landelijke herkenningssysteem van de politie, komen we de GAAF-jongeren en hun broertjes en zusjes tegen. 14 jongeren van 12 tot en met 17 jaar uit 9 GAAF-gezinnen zijn bekend in HKS. Van deze jongeren is een zogenaamde criminaliteitsscore berekend. In deze score worden zowel de ernst van het strafbare feit als de frequentie waarmee het gepleegd is, verdisconteerd.

Op basis van deze criminaliteitsscore vertonen 9 van de 14 jongeren een positieve verandering. Elf jongeren worden minstens een jaar door GAAF begeleid, 3 nog maar negen maanden.

Bij de jongeren uit de gezinnen die een jaar of langer bij GAAF zijn, zien we dat 6 jongeren geen mutaties meer hebben en één jongere zijn criminaliteitsscore halveert. Van de overige 4 jongeren heeft 1 jongere zowel het jaar voor als tijdens GAAF dezelfde score en maken 3 jongeren een negatieve ontwikkeling door. Zij hebben tijdens GAAF een hogere score dan in het jaar daarvoor.

Twee van de drie jongeren die pas negen maanden GAAF-begeleiding hebben, maken een negatieve ontwikkeling door.

6.3 De structuur van GAAF: Kritische noot

Voor dit effectonderzoek op basis van de GAAF-dossiers is een instrument ontwikkeld waarmee de mate waarin GAAF haar werkdoelen realiseert, in beeld wordt gebracht.

Deze dossiermonitor heeft niet alleen tot doel om de effecten van de begeleiding i.c. de interventies weer te geven, maar dient ook als methodisch steuntje in de rug voor de gezinsbegeleiders en de projectleider. Per kwartaal kunnen zij een beeld krijgen van hun inspanningen en van de resultaten hiervan. Jaarlijks en/of bij afronding van de begeleiding kan ook het management en/of de financiers worden geïnformeerd over de bereikte resultaten in de GAAF-gezinnen. Niet op de laatste plaats kan op basis van

eenvoudige bewerkingen inzicht worden verkregen in de doelmatigheid van bepaalde interventies in relatie tot de werkdoelen en doelgebieden.

Dat de praktijk weerbarstig is en dat de gezinswerkers behoefte hebben aan methodische structuur hebben ook de onderzoekers ervaren. De analyses zijn uitgevoerd op soms onvolledige dossiers die geen inzicht gaven in de fase waarin de hulpverlening zich bevond of die uitsluitend bestonden uit gezinsachtergrondinformatie en contactverslagen. Veel inspanningen, vooral in de aanmeldings- en inventarisatiefase, worden niet geregistreerd en dit geeft een onjuist en te beperkt beeld van de activiteiten van de gezinsbegeleiders. Ook waren dossiers niet altijd up-to-date. Deze situatie verlangde van de onderzoekers creativiteit en interpretatie achteraf. Veel werkdoelen zijn door de onderzoekers zelf geformuleerd. Dit komt de betrouwbaarheid van de meting niet ten goede.³² De praktijk zal moeten uitwijzen in hoeverre het instrument daadwerkelijk toepasbaar is in de 'real-life-GAAFsituatie'.

Belangrijker is echter nog dat de dossiers illustreren dat er bij werkers sprake is van gebrek aan structuur en methodisch inzicht. In de dossiers horen alleen feiten vermeld te worden, maar vaak komen in de contactverslagen emotionele kwalificaties voor. Het werkoverleg is echter de plaats waar emoties besproken worden, zodat de dossiers enkel feitelijke informatie bevatten.

Ons inziens is het voor de toekomst van GAAF van groot belang dat strak de hand wordt gehouden aan de beschreven methodische structuur. Het plan van aanpak dient zo snel mogelijk te worden geschreven en doelen dienen SMART te worden beschreven. Dossiers moeten nauwgezet worden bijgehouden. Ook dient te worden gestreefd naar uniformiteit in verslaglegging en formulering van behandelingsdoelstellingen en werkdoelen.

Bij het oplossen van de genoemde knelpunten is een belangrijke taak weggelegd voor de projectleider. De GAAF-gezinswerkers zullen moeten worden geschoold en begeleid in het werken met de methodische, gefaseerde GAAF-structuur, waar de dossiermonitor onderdeel van uitmaakt. Het instrument kan vervolgens uitgroeien tot een volwaardig, praktisch evaluatie-instrument. Op dat moment dient ook software te worden ontwikkeld die het gebruik en de bewerking verder vereenvoudigt.

6.4 GAAF: Op weg naar een volwaardige effectevaluatie

Een tweede kanttekening betreft de beperkingen van het ontwikkelde instrument.

De effectiviteit van GAAF wordt maar ten dele geïllustreerd met een intersubjectieve (projectleider en gezinswerker) beoordeling van de vorderingen, stagnatie of achteruitgang bij een individuele cliënt, zoals deze plaatsvindt in de dossiermonitor.

³². Bijkomend voordeel is echter wel dat de praktische toepasbaarheid van het monitorinstrument in deze experimentele setting al danig op de proef is gesteld en zijn waarde al enigszins heeft bewezen.

Geadviseerd wordt om, als volgende stap naar een volwaardige monitoring, het gezinsfunctioneren gestandaardiseerd in beeld te brengen door in het beginstadium van de begeleiding (0-meting) en bij afronding (eindmeting) de Vragenlijst Gezinsfunctioneren (VGF) in te vullen. Op deze wijze ontstaat opnieuw een mogelijkheid om te bezien of er verbetering is opgetreden in het gezinsfunctioneren; een belangrijke doelstelling van GAAF.

Naast de dossiermonitor en de Vragenlijst Gezinsfunctioneren moet de recidivemeting, zoals deze al is toegepast in deze rapportage, jaarlijks worden herhaald. Wanneer de meetperioden en het aantal proefpersonen kunnen worden uitgebreid, ontstaat op termijn ook een beeld van de recidive ná GAAF. Deze vormt de derde peiler van een steeds breder en betrouwbaarder effectmeting van een nog steeds veelbelovende vorm van gezinsondersteuning en criminaliteitsbestrijding.

Bijlage 1: Werkdoelen op gezinsniveau

Gezin	Kindgerichte doelen	Opvoedingsgerelateerde doelen	Oudergerichte doelen	Omgevingsgerichte doelen
G5	1. Jongere houdt zich aan regels en afspraken over vrijetijdsbesteding en schoolgedrag met ouders, school, politie, jeugdreclassering ivm voorwaardelijk straf.	2. Het vergroten van de betrokkenheid van de ouders bij de school/vrije tijd van hun kind(eren).		3. Regelingen treffen met politie en jeugdreclassering 4. Contact onderhouden met scholen, politie en jeugdreclassering
G6	1. Het verbeteren van de agressiebeheersing van jongere1. 2. Het organiseren van een wekelijkse, positieve vrijetijdsbesteding voor jongere1. 3. Het vinden van een positief rolmodel (incl. leeftijdgenoten) voor beide jongeren. 4. Het plaatsen van jongere 1 op een nieuwe school omdat op oude school niet meer gaat/welkom is. 5. Het verbeteren van de sociale vaardigheden van jongere2.	6. Huishoudelijke en administratieve structuur worden verbeterd (zelfredzaamheid) 7. Het verbeteren van de hygiënische/fysieke omstandigheden van beide kinderen. 8. Het verhogen van het toezicht van de ouder op hun kind(eren) en het maken en controleren van afspraken tussen ouder en kind.	9. Het verbeteren van de administratieve vaardigheden van de ouder. 10. Het bieden van psychische hulp aan de ouder. 11. Het verminderen van de schuldenlast van de ouder.	12. Regelingen treffen met maatschappelijke instanties en scholen. 13. Contact onderhouden met SoZaWe, Halt, vreemdelingendienst en IND, scholen.
G7	1. Het organiseren van de juiste psychische hulp voor het kind.	2. Het verbeteren van de communicatie tussen ouder en hun kind(eren).	3. Het verbeteren van gezinsklimaat en pedagogische structuur (zelfredzaamheid) 4. Het organiseren van de juiste psychische hulp voor de ouder. 5. Het verbreden van het sociale netwerk van de ouder/gezin	6. Regelingen treffen met jeugdreclassering over begeleiding jongere. 7. Contact onderhouden met jeugdreclassering en advocaat.
G8	1. Het (terug)plaatsen van jongere 1 die geen school meer heeft op een school. 2. Het op school houden van jongere 1 met problematisch gedrag. 3. Jongere 1 aan een zinvolle vrijetijdsbesteding/baantje helpen.		4. Het verbeteren van gezinsklimaat en pedagogische structuur (zelfredzaamheid) 5. Het verminderen van de schuldenlast van de ouder.	6. Contact onderhouden met scholen van de kinderen
G9	1. Het plaatsen van 3 jongeren op een nieuwe school omdat op oude school niet meer gaat/welkom zijn.			2. Contact onderhouden met politie, school en jeugdreclassering

G10				1. Contact met politie en Raad v/d Kinderbescherming
G11	1. Het (terug)plaatsen van een jongere die geen school meer heeft op een school.			2. Contacten met scholen en BJ en politie
G12	1. Bemiddeling bij aanvraag voorlopige ondertoezichtstelling			2. Contact met jeugdzorg
G13	1. Jongere aan een baantje c.q. werk helpen. 2. Jongere aan stage helpen. 3. Bemiddeling bij aanvraag uithuisplaatsing 4. Bemiddeling bij plaats in opvanginstelling.			5. Politie, jeugdreclassering en hulpverleningsinstanties
G14	1. Het verbeteren van de sociale vaardigheden van de jongere. 2. Het organiseren van een wekelijkse, positieve vrijetijdsbesteding voor de jongere. 3. Jongere gaat niet meer om met negatieve leeftijdgenoten).	4. Het maken en controleren van afspraken tussen ouder en kind (enigszins behaald).	5. Het verminderen van de schuldenlast van de ouder. 6. Het verbreden van het sociale netwerk van de ouder.	7. Contact met Slachtofferhulp, woningbouwvereniging, school. 8. Regelingen treffen met politie, SoZaWe, schuldhulpverlening, woningbouwvereniging,
G15	1. Het (terug)plaatsen van 2 jongeren die geen school meer hebben op een school. 2. Het organiseren van een wekelijkse, positieve vrijetijdsbesteding voor jongere 1. 3. Het vinden van één of meerdere positieve rolmodellen (incl. leeftijdgenoten) voor jongere 1.			4. Contact met voogd, leerplicht. 5. Regelingen treffen met schuldhulpverlening
G16	1. Het (terug)plaatsen van 1 jongere die geen school meer heeft op een school.			2. Contact met school, mentor, vervoersbedrijf (GVB), justitie. 3. Regelingen treffen met vervoersbedrijf (GVB) en school.
G17	1. Bemiddeling bij aanvraag OTS			2. Contact met scholen 3. Laten uitvoeren van diagnostisch onderzoek
G18		1. Samen met ouders afspraken maken en oplossingen bedenken voor gedrag		2. Contact met politie en justitie.

		jongere.		
G19	1. Het (terug)plaatsen van kinderen die geen school meer hebben op een school. 2. Het op school houden van kinderen met problematisch gedrag.			3. Contact met jeugdzorg en voogd van beide jongeren.
G20			1. Het verbeteren van de hygiënische/ fysieke omstandigheden van kinderen en gezin	2. Contact met AMW en school.
G21				1. Contact Stichting Welzijn Antillianen en Arubanen
G22				1. Regeling treffen met schuldhulpverlening
G23				
G24				1. Contact met politie en nieuwe wijkagent en school

Bijlage 2: Tabellen op basis van X-pol

Elke GAAF-jongere heeft een code. J staat voor de jongere om wie GAAF is begonnen, zogenaamde 'doeljongere'. De overige kinderen in een gezin worden aangeduid met K.

Tabel 1 - Frequentie en ernst van politiecontacten in periode vóór GAAF van alle verdachte jongeren t/m 17 jaar

Jongere	1 jaar vóór GAAF			Laatste drie maanden vóór GAAF	
		Aantal	licht of zwaar delict	Aantal	licht of zwaar delict
G5 ¹	j1	0	-	-	-
	j2	4	4x licht	2	2x licht
G6	j	1	1x licht	1	1x licht
G7	j	0	-	-	-
G8	j	2	1x licht, 1 x zwaar	1	1x zwaar
	k1	0	-	-	-
G9	j	1	1x zwaar	1	1x zwaar
	k1	6	3x licht, 3x zwaar	3	1x licht, 2x zwaar
G10	j	3	1x licht, 2x zwaar	2	2x zwaar
G11	j1	3	3x licht	2	2x licht
	j2	3	2x licht, 1x zwaar	0	-
G12	j	5	4x licht, 1x zwaar	2	2x licht
G13	j	1	1x zwaar	1	1x zwaar
	k1	1	1x licht	0	-
G14	j	1	1x zwaar	1	1x zwaar
	k1	1	1x licht	0	-
G15	j1	1	1x licht	0	-
	j2	0	-	-	-
G16	j1	2	2x licht	2	2x licht
	j2	5	5x licht	1	1x licht
	k1	0	-	-	-
G17	j	2	2x licht	1	1x licht
	k1	1	1x licht	1	1x licht
	k6	1	1x licht	1	1x licht
G18	j1	1	1x licht	0	-
	j2	0	-	-	-
G19	j1	1	1x licht	0	-
	j2	0	-	0	-
G20			Geen politiecontacten in aanmeldingsperiode		
G21			Onbekend, gezin niet in behandeling genomen		
G22			Geen politiecontacten in hele onderzoeksperiode		
G23	j1	1	1x licht	1	1x licht
	j2	0	-	-	-
G24	j1*	1	1x licht	0	-
	J2	0	-	-	-
	j3	1	1x zwaar	0	-

* Deze jongere is op het moment van aanmelding al 18 jaar.

Tabel 2 - Frequentie van politiecontacten van alle jongeren onder de 18 jaar als betrokkene of verdachte per periode

Jongere						Betrokkene				
		1 jaar vóór GAAF	1° jaar GAAF	2° jaar GAAF	Ontwikkeling	1 jaar vóór 1° GAAF	1° jaar GAAF	2° jaar GAAF	jaar	Ontwikkeling
G5	j1	0	1	1	-	1	3	1		+/-
	j2	4	0	1	+	3	6	1		+
G6	j	1	3	0	+	2	3	3		-
G7	j	0	1	0	+	2	1	0		+
G8	j	2	1	0	+	0	1	3		-
	k1	0	2	1	-	1	0	0		+
G9	j	1	6	Nvt	-	0	1	Nvt		-
	k1	6	2	Nvt	+	1	5	Nvt		-
	k3	0	2	Nvt	-	0	2	Nvt		-
G10	j	3	1	Nvt	+	2	3	Nvt		-
G11	j1	3	1	Nvt	+	0	3	Nvt		-
	j2	3	2	Nvt	+	1	5	Nvt		-
G12	j	5	4	Nvt	+/-	4	0	Nvt		+
G13	j	1	0	Nvt	+	3	1	Nvt		+
	k1	1	0	Nvt	+	geen	geen	Nvt		
G14	j	1	0	Nvt	+	geen	geen	Nvt		
	k1	1	0	Nvt	+	0	2	Nvt		
	k2	geen	geen	Nvt		0	1	Nvt		-
9 mnd*						9 mnd*				
G15	j1	1	0	Nvt	+	5	10	Nvt		-
	j2	geen	geen	Nvt		0	1	Nvt		-
G16	j1	2	2	Nvt	+/-	geen	geen	Nvt		
	j2	5	4	Nvt	+/-	3	2	Nvt		+
	k1	0	2	Nvt	-	1	3	Nvt		-
G17	j	2	5	Nvt	-	2	5	Nvt		-
	K1	1	0	Nvt	+	0	1	Nvt		-
	K6	1	0	Nvt	+	0	1	Nvt		-
3 mnd*						3 mnd*				
G18	j1	1	5	Nvt	-	3	1	Nvt		+
	j2	0	1	Nvt	-	5	0	Nvt		+
G19	j1	1	0	Nvt	+	2	0	Nvt		+
	j2	geen	geen	Nvt		1	0	Nvt		+
G20	j2	geen	geen	Nvt		0	1	Nvt		-
G21	Onbekend, gezin niet in behandeling genomen									
G22	Geen politiecontacten									
G23	j1	1	1	Nvt	+/-	2	1	Nvt		+
	j2	0	1	Nvt	-	3	1	Nvt		+
G24	j1**	1	0	Nvt	+	0	1	Nvt		-
	j2	0	1	Nvt	-	0	1	Nvt		-
	j3	1	0	Nvt	+	1	2	Nvt		-

* De gezinnen tot G14 worden op het moment van analyseren een jaar begeleid door GAAF. Voor de overige gezinnen is de begeleiding pas 3 of 9 maanden bezig. De politiecontacten tijdens GAAF

kunnen dus niet van alle gezinnen onderling vergeleken worden. De gezinnen die slechts drie maanden GAAF-begeleiding hebben, zijn buiten de beschrijving gelaten.

** Deze jongere is op het moment van aanmelding al 18 jaar.

Positieve ontwikkeling

+ aantal politiecontacten is afgenomen en hoogstens 2.

+ bij 0 politiecontacten zowel vóór als tijdens GAAF

Neutrale ontwikkeling

+/- aantal politiecontacten in het jaar vóór GAAF en tijdens GAAF is gelijk gebleven en is niet 0.

+/-aantal politiecontacten is afgenomen maar nog steeds meer dan 2

Negatieve ontwikkeling

- aantal politiecontacten is toegenomen

Tabel 3 - Type delict van alle jongeren onder de 18 jaar als verdachte per periode

Lichte delicten

Zware delicten

Jongere	1 jaar vóór GAAF		Aantal	1 ^e jaar GAAF		Aantal	Tijdens 2 ^e jaar GAAF	
	Aantal	type delict		type delict	type delict		Aantal	type delict
G5 j1	0	-	1	1x vermogen z. geweld		1	1x overig	
j2	4	3x openbare orde/vernieling, 1x vermogen z. geweld	-	-		1	1x ernstige agressie	
G6 j	1	1x vermogen z. geweld	3	1x overige agressie	2x ernstige agressie	0	-	
G7 j	0	-	1	1x vermogen z. geweld		0	-	
G8 j	2	1x openbare orde/vernieling 1x vermogen m. geweld	1	1x vermogen m. geweld		0	-	
k1	0	-	2	2x vermogen z. geweld		1	1x overig	
G9 j	1	1x vermogen m. geweld	6	5x overige agressie	1x ernstige agressie		Nvt	
k1	6	2x vermogen z. geweld, 1x vermogen m. geweld, 1x overig	2	1x vermogen z. geweld	1x vermogen m. geweld		Nvt	
k3	0	-	2	1x openbare orde/vernieling, 1x overig			Nvt	
G10 j	3	1x openbare orde/vernieling 2x vermogen m. geweld	1	1x overig			Nvt	
G11 j1	3	1x vermogen z. geweld, 2x overig	2	2x ernstige agressie			Nvt	
j2	3	2x vermogen z. geweld 1x vermogen m. geweld	1	1x overig			Nvt	
G12 j	5	4x openbare orde/vernieling, 1x overige agressie	4	1x overig	2x ernstige agressie 1x vermogen m. geweld		Nvt	
G13 j	1	1x ernstige agressie	0	-			Nvt	
k1	1	1x vermogen z. geweld	0	-			Nvt	
G14 j	1	1x zeden	0	-			Nvt	
k1	1	1x vermogen z. geweld	0	-			Nvt	
k2	0	-	0	-			Nvt	
9 mnd*								
G15 j1	1	1x overig	0	-			Nvt	
j2	0	-	0	-			Nvt	
G16 j1	2	1x openbare orde/vernieling, 1x vermogen z. geweld	2	1x overig	1x vermogen m. geweld		Nvt	
j2	5	2x vermogen z. geweld, 3x overig	4	2x vermogen z. geweld, 2x overig			Nvt	
k1	0	-	2	1x vermogen z. geweld, 1x overig			Nvt	
G17 j	2	1x openbare orde/vernieling, 1x vermogen z. geweld	5	1x vermogen z. geweld, 1x openbare orde/vernieling, 2x overige agressie	1x wapenbezit		Nvt	
K1	1	1x openbare orde/vernieling	0	-			Nvt	
K6	1	1x openbare orde/vernieling	0	-			Nvt	
3 mnd*								
G18 j1	1	1x openbare orde/vernieling	5	4x overige agressies	1x ernstige agressies		Nvt	
j2	0	-	1	1x overig			Nvt	
G19 j1	1	1x vermogen z. geweld	0	-			Nvt	
j2	0	-	0	-			Nvt	
G20 j2	0		0				Nvt	
G21	Onbekend, gezin niet in behandeling genomen							
G22	Geen politiecontacten							
G23 j1	1	1x openbare orde/vernieling	1	1x vermogen z. geweld			Nvt	
j2	0	-	1	1x vermogen z. geweld			Nvt	
G24 j1**	1	1x vermogen z. geweld	0	-			Nvt	
j2	0	-	1	1x vermogen z. geweld			Nvt	
j3	1	1x vermogen m. geweld	0	-			Nvt	

Bijlage 3: Tabellen op basis van HKS

Tabel 1- Aantal HKS-registraties per periode van alle GAAF-jongeren

Jongeren 12 t/m 17 jaar				
Jongere	1 jaar vóór	1^e jaar GAAF	2^e jaar GAAF	
G5 J1				
J2	1			
G8 J	1	3		
G9 J		1	nvt	
K1	2	1	nvt	
K3	1		nvt	
G11 J1	3	1	nvt	
J2	1		nvt	
G12 J	3	3	nvt	
G13 J	1		nvt	
G14 J	2		nvt	
k1	1		nvt	
9 maanden			nvt	
G16 J1	2		nvt	
J2	1	3	nvt	
K1			nvt	
G17 J		4	nvt	
3 maanden			nvt	
G18 J1	2	2	nvt	
J2		1	nvt	
G19 J1	1		nvt	
G23 J1	2	3	nvt	
G24 J1**	1		nvt	
J2		1	nvt	
J3	1		nvt	
Jongeren ouder dan 17 jaar				
Jongere	1 jaar vóór	1^e jaar GAAF	2^e jaar GAAF	
G5 K2 (18 jr)	1	2		
G7 K1 (19jr)	2			
G11 K1 (19 jr)	5		nvt	
G15 K1 (19 jr)			nvt	
G16 K2 (22 jr)	2		nvt	
K3 (24 jr)			nvt	
K4 (24 jr)			nvt	

Per persoon is voor elke periode de criminaliteitsscore berekend.

Criminaliteitsscore = Ernstscore x frequentie

Voor de bepaling van de ernst van de strafbare feiten bestaan bij het Ministerie van Justitie twee indelingen: de recidivemonitor van het WODC van het Ministerie van Justitie ³³ en de indeling in Eenheid van begrip III ³⁴. Voor dit onderzoek is gekozen voor de recidivemonitor. De recidivemonitor onderscheidt drie ernstcategorieën: relatief lichte criminaliteit, middelzware criminaliteit en zware criminaliteit (score 1, 2, 3). Deze weging is gebaseerd op de strafdreiging van het delict. In onderstaand overzicht zijn veelvoorkomende voorbeelden.

Strafbare feiten	Recidivemonitor (II)
Vernieling	1
Bekladden/graffiti	1
Vernieling auto	1
Prijsjes verwisselen	2
Zwartrijden	2
Heling	1
Brandstichting	3
Overlast veroorzaken	1
Eenvoudige mishandeling	1
Eenvoudige mishandeling met zwaar lichamelijk letsel	2
Zware mishandeling	3
Doodslag	3
Moord	3
Wapenbezit	1
Wapengebruik	2
Straatroof	3
Fietsendiefstal	2
Autodiefstal	2
Winkeldiefstal	2
Overige diefstal	2
Diefstal met geweld	3
Diefstal verzwarende omstandigheden	2
Schennis van de eerbaarheid	1
Inbraak	2
Drughandel	1

³³. Wartna, B.S.J., (2005) - Evaluatie van daderprogramma's. Een wegwijzer voor onderzoek naar de effecten van strafrechtelijke interventies speciaal gericht op terugdringen van recidive. Ministerie van Justitie/WODC, Den Haag 2005

Wartna, B.; S. el Harbachi en A. van der Laan (2005) – Jong vast. Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen, WODC, Den Haag, 2005

³⁴. Ministerie van Justitie, 1999.

Tabel 2 - Delictscore op basis van HKS-registraties per periode van alle jongeren

Jongeren van 12 t/m 17 jaar					
Jongere	2-3 jaar vóór GAAF	1-2 jaar vóór GAAF	1 jaar vóór GAAF	1 ^e jaar GAAF	2 ^e jaar GAAF
G5 J1		2			
J2		6	2		
G8 J		3	3	9	
G9 J				1	nvt
K1			3	3	nvt
K3			2		nvt
G11 J1		6	6	3	nvt
J2	2		3		nvt
G12 J			6	8	nvt
G13 J		2	1		nvt
G14 J	2	3	6		nvt
k1			3		nvt
				9 maanden	nvt
G16 J1			3		nvt
J2	2		2	6	nvt
K1	2	6			nvt
G17 J				7	nvt
				3 maanden	nvt
G18 J1			4	5	nvt
J2				1	nvt
G19 J1			2		nvt
G23 J1		7	3	6	nvt
G24 J1**	2		2		nvt
J2				2	nvt
J3		1	3		nvt
Jongeren ouder dan 17 jaar					
Jongere	2-3 jaar vóór GAAF	1-2 jaar vóór GAAF	1 jaar vóór GAAF	1 ^e jaar GAAF	2 ^e jaar GAAF
G5 K2 (18 jr)	11	3		2	
G7 K1 (19 jr)			5		
G11 K1 (19 jr)	5		10		nvt
G15 K1 (19 jr)	2				nvt
G16 K2 (22 jr)	15	3	3		nvt
K3 (24 jr)	2	2			nvt
K4 (24 jr)	6				nvt

Rijnkade 84
6811 HD Arnhem
tel 026 - 443 86 19
fax 026 - 442 28 12

info@beke.nl
www.beke.nl